

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 339.137.2:338.1(478)(043)

IGNATOV AUGUSTIN

**CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ȘI REZILIENȚEI
ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA CA FACTORI DE
CONSOLIDARE A SECURITĂȚII ECONOMIEI NAȚIONALE**

**SPECIALITATEA: 521.02 – ECONOMIE MONDIALĂ; RELAȚII
ECONOMICE INTERNAȚIONALE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale a Academiei de Studii Economice a Moldovei

Conducător științific:

LOBANOV Natalia, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei

Comisia de susținere publică a tezei de doctorat:

BELOSTECINIC Grigore, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, academician, Academia de Studii Economice a Moldovei, președinte;

LOBANOV Natalia, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei, conducător de doctorat;

CHISTRUGA Boris, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei, membru al comisiei de îndrumare, referent oficial;

CROTENCO Iuri, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, referent oficial;

COREȚCHI Boris, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, referent oficial.

Susținerea va avea loc la data de 26.01.2024, ora 14:00, în ședința Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctorat din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: Republica Moldova, or. Chișinău, MD-2005, str. Gavriil Bănulescu-Bodoni 59, bloc B, et. 1, Sala 104. Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expedit la 21.11.2023.

Președinte al Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

dr. hab., prof. univ., academician

BELOSTECINIC Grigore

Conducător științific:

dr. hab., prof. univ. dr.,

LOBANOV Natalia

Autor:

IGNATOV Augustin

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	25
BIBLIOGRAFIE	29
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	33
ADNOTARE	37
ANNOTATION	38

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei cercetate. Republica Moldova se confruntă cu multiple provocări politice și economice care subminează dezvoltarea țării. Deși multe dintre provocări țin de factorii decizionali externi, respectiv nu pot fi rezolvate fără o cooperare internațională extinsă, marea majoritate dintre ele țin direct de societatea noastră. Prezenta teză evaluează rolul competitivității și rezilienței activităților economice, inclusiv ale mediului de afaceri național, ca factori ce determină capacitatea de creștere și securitatea economică a țării.

În prezent, relevanța temei cercetate devine tot mai accentuată având în vedere situația regională dificilă cauzată de războiul dintre Ucraina și Rusia. În această privință, Republica Moldova este un stat vulnerabil care dispune de resurse materiale limitate. Situația devine și mai dificilă dacă se ia în considerație conflictul înghețat din regiunea transnistreană, care reprezintă un risc major pentru economia națională. Contextul regional al țării este unul foarte complicat, iar autoritățile Republicii Moldova se găsesc într-o situație extrem de dificilă.

Competitivitatea și reziliența economiei naționale sunt sub o presiune extrem de ridicată, și de aceea analiza acestor dimensiuni ca factori ai securității economice a țării este tot mai necesară în vederea depășirii consecințelor crizei regionale și pentru a accelera dezvoltarea economică a țării. Consecințele războiului dintre Ucraina și Rusia care este în plină desfășurare au avut un impact negativ global semnificativ, spre exemplu asupra securității alimentare sau energetice mondiale, au afectat negativ chiar și cele mai puternice economii europene. Impactul negativ este și mai mare pentru Republica Moldova, deoarece țara reprezintă o economie relativ mică, iar războiul are loc chiar la hotarele ei. În acest context, țara necesită și mai mult politici și reforme social economice ce ar stimula competitivitatea și reziliența mediului de afaceri. Războiul nu trebuie să oprească țara din procesul ei de transformare calitativă prin implementarea reformelor ce ar ridica competitivitatea și reziliența economiei naționale.

Situația regională va impune un context extrem de complicat de dezvoltare pentru Republica Moldova și în viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat. Consecințele războiului vor fi resimțite pentru o perioadă semnificativă de timp. Este de o importanță decisivă ca societatea să se adapteze la noile realități și să nu renunțe la schimbările necesare pentru a stimula dezvoltarea țării în direcția corectă, spre exemplu, prin implementarea reformelor pentru îmbunătățirea eficienței instituțiilor ca fundament necesar pentru funcționalitatea mecanismelor economiei de piață.

Parteneriatul cu Uniunea Europeană este avantajul cel mai important al Republicii Moldova care trebuie dezvoltat în vederea depășirii crizei regionale, dar și a problemelor mai persistente precum sunt sărăcia și corupția. Moldova a înregistrat un progres semnificativ în relațiile sale cu Uniunea Europeană în ultima perioadă ce deschide oportunități mari pentru populație și mediul de afaceri local, dar impune și noi standarde de competiție, mai ridicate decât cele ce există în țară acum. În acest context, îmbunătățirea competitivității și rezilienței economice a țării este tot mai necesară.

Odată ce cooperarea noastră cu UE devine tot mai complexă, nivelul de competiție din partea mediului de afaceri European va crește gradual. Noi trebuie să ne adaptăm la noile condiții competitive prin implementarea reformelor ce ar stimula competitivitatea și reziliența economică a statului.

În acest context, **problema științifică** pe care această lucrare o abordează se referă la conceptualizarea competitivității și a rezilienței economice și determinarea rolurilor acestora pentru securitatea economiei naționale având în vedere condițiile economice influențate de situația geopolitică regională extrem de complicată, dar și de problemele persistente din țară precum sărăcia și corupția.

Literatura științifică utilizată ca fundament metodologic și teoretic. Această teză folosește contribuțiile anterioare ale diverșilor cercetători precum Michael Porter, Daron Acemoglu, Alberto Ades, Toke Aidt, Olivier Armantier, Nicholas Bloom, David McKenzie, R. Boschma. Dintre cercetătorii din Republica Moldova, această teză folosește contribuțiile lui Grigore Belostecinic, Natalia Lobanov, Boris Chistruga, Dumitru Moldovan, Corneliu Guțu, Larisa Dodu-Gugea, Valeriu Prohnițchi, Adrian Lupușor. În special, pe direcția competitivității economice, această lucrare are la bază analizele academicianului Grigore Belostecinic și cercetătorului conferențiar Corneliu Guțu care au analizat profilul de competitivitate economică al Republicii Moldova pe parcursul a mai mult de un deceniu, rezultatele cercetărilor fiind publicate în mai multe ediții ale renumitului Raport Global de Competitivitate elaborat de Forumul Economic Mondial.

Scopul și obiectivele cercetării. Acest studiu are ca scop fundamental definirea unui cadru strategic al securității economice a Republicii Moldova și al instrumentelor relevante care pot fi aplicate prin politici guvernamentale pentru a favoriza dezvoltarea economică a țării și standardele de viață a populației. Mai mult de atât, cercetarea dezvoltă o analiză aprofundată a relației dintre competitivitatea și reziliența economică ca factori determinativi ai securității economice a Republicii Moldova în contextul schimbărilor regionale și globale prin aplicarea unei cercetări economice riguroase fundamentată pe considerente teoretice, metodologice și practice relevante și comprehensive.

Obiectivele specifice sunt: 1. stabilirea cadrului conceptual-teoretic al securității economice; 2. identificarea principalelor schimbări regionale și globale, dar și estimarea impactului potențial ale acestora asupra securității economice a țării; 3. evaluarea competitivității economice a Republicii Moldova prin intermediul mai multor factori, atenție deosebită fiind acordată mediului de afaceri, capacităților antreprenoriale și inovaționale ca fundament al competitivității; 4. asigurarea unui fundament statistic, matematic și econometric care ar facilita înțelegerea dependenței dintre competitivitate și reziliență, pe de o parte, și securitate economică, pe alta; 5. analiza principalelor măsuri care pot fi întreprinse pentru ridicarea competitivității și rezilienței economice a țării în contextul schimbărilor identificate.

Ipoteza de cercetare. Competitivitatea și reziliența economică sunt factori fundamentali care determină consolidarea securității economiei naționale. Un mediu de afaceri competitiv și bine dezvoltat poate ajuta Republica Moldova să înregistreze o creștere economică ridicată și sustenabilă. Reziliența, în schimb, este un factor ce favorizează mediul antreprenorial să reziste fluctuațiilor economice, crizelor și altor evenimente negative ce afectează economia națională.

Metodologia cercetării științifice. Prezenta cercetare este una aplicată bazată pe date empirice ce construiește modele econometrice aplicate pentru Republica Moldova în materie de competitivitatea și reziliența economică. Caracterul acestei cercetări este unul evaluativ bazat pe o analiză de corelație. Ca primă etapă a analizei se evaluează performanța comparativă a Republicii Moldova în materie de competitivitatea economică sectorială. Această evaluare se bazează pe o analiză aprofundată a indicatorilor specifici de performanță a țării ce țin de business, economie și comerț. Se analizează factorii decisivi, și anume performanțele instituțiilor țării pe diverse dimensiuni să asigure un mediu favorabil de activitate pentru businessul local.

A doua etapă a cercetării presupune analiza rezilienței economiei naționale. Se ia în vedere contextul schimbărilor regionale și globale. Se determină un șir întreg de factori, precum și evenimente, ce definesc contextul strategic și operațional de securitate economică al Republicii Moldova. A treia etapă stabilește relația de corelație dintre competitivitate și reziliență economică, pe de o parte, și securitatea economică națională, pe alta.

Abordarea inductivă se aplica pentru crearea unui nou model de asigurare a securității economice a R. Moldova care ar putea fi generalizat și pentru alte state cu condiții similare. Se identifică sectoarele economice prioritare și instituțiile cheie pentru dezvoltarea economică a țării. Acest model trebuie să ofere un fundament teoretic eficient pentru promovarea politicilor economice de către autoritățile din Republica Moldova. Abordarea sistemică, la fel de importantă, are la bază cercetarea relațiilor dintre obiectele sistemului, și anume componentele competitivității, rezilienței și securității economice. La fel, se cercetează obiectivele sistemului, și anume măsurile de politici economice promovate pentru creșterea competitivității, rezilienței și securității economice. Ambele abordări stau la baza modelului teoretic de asigurare și îmbunătățire a securității economice naționale pentru asigurarea prosperității țării.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în faptul că cercetarea determină și analizează econometric corelația, cu efecte statistice fixe, dintre competitivitate, reziliență și securitate economică prin prisma indicatorilor performanței mediului de afaceri și instituțiilor. La fel, studiul dezvoltă un cadru sistemic care analizează mecanismele de interacțiune dintre diverși factori instituționali și influența acestora asupra mediului antreprenorial și a performanței acestuia. Originalitate lucrării se reflectă prin modul comprehensiv și de sistem de analiză a interdependenței dintre multitudinea de factori socio-economici, politici și geopolitici și impactul lor asupra potențialului de creștere al economiei naționale în general și al mediului de afaceri în particular.

Semnificația teoretică se rezumă la definirea dependenței securității economice a țării de competitivitatea și reziliența economiei naționale. Se determină rolul sistemic al mediului de afaceri ca fundament al dezvoltării economice. Mai mult, se analizează căile prin care competitivitatea și reziliența afectează securitatea economică, dar și se definesc măsurile de politică economică care ar putea îmbunătăți capacitățile de producere ale businessului din Republica Moldova. Astfel, se caracterizează în detaliu legăturile sistemice relevante pentru a dezvolta politici eficiente de consolidare a securității economice a Republicii Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării se rezumă la faptul că se identifică factorii principali care afectează performanța economică a mediului de afaceri din Republica Moldova, exprimată prin nivelul de competitivitate și reziliență economică ale acestuia. Mai mult de atât, se dezvoltă o analiză sistemică a securității economice a țării și se subliniază ca factor determinativ eficiența antreprenorială. În baza acestei analize de sistem se pot dezvolta politici economice care să încurajeze dezvoltarea sustenabilă a economiei naționale. În acest context, atenția principală se acordă capacității businessului autohton de a concura eficient pentru piețele locale și cele internaționale, dar în același timp, de a rezista șocurilor economice ciclice sau de caracter imprevizibil.

Rezultatele științifice principale care se propun spre susținere sunt: 1. Au fost dezvoltate modele econometrice ce analizează impactul diversilor indicatori ce reflectă competitivitatea și reziliența economică asupra produsului intern brut pe cap de locuitor ca indicator general al securității economice. 2. Au fost calculate corelațiile, cu efecte statistice fixe, dintre competitivitate, reziliență și securitatea economică. 3. Au fost identificate câștigurile economice pe care Republica Moldova le-ar obține dacă aceasta și-ar îmbunătăți competitivitatea și reziliența economică. 4. Au fost formulate recomandări pentru îmbunătățirea performanței și securității economice a Republicii Moldova.

Publicații privind tema tezei: unele dintre rezultatele cercetării au fost publicate în cadrul a 30 publicații. Dintre acestea, 11 articole au fost publicate în jurnale internaționale recenzate indexate în bazele de date Web of Science și SCOPUS, 5 articole au fost publicate în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC și 7 articole în cadrul unor culegeri de lucrări din cadrul unor conferințe științifice. Rezultatele au fost discutate în cadrul a trei conferințe internaționale, și anume conferința științifică internațională anuală „Competitivitate și Inovare în Economia Cunoașterii”, 23-24 septembrie 2022, ASEM, Chișinău; conferința științifică internațională „Dezvoltarea prin cercetare și inovare - 2022”, ediția a III-a, conferință online pentru cercetători, doctoranzi și postdoctoranzi, 26 august 2022, Chișinău; și conferința științifică internațională „Creșterea economică în condițiile globalizării”, Institutul Național de Cercetări Economice, 12-13 octombrie 2022, Chișinău.

Implementarea rezultatelor științifice se atestă prin două certificate de implementare obținute de la Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova și de la „Export Partners” SRL (Gateway&Partners Moldova).

Volumul și structura tezei este următoarea: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (196 titluri), 141 de pagini de text de bază (fără lista bibliografică și anexe), 54 tabele, 8 figuri, 63 ecuații econometrice și 6 anexe.

Cuvintele cheie care sunt asociate acestei teze sunt: competitivitate, reziliență, securitate, antreprenoriat, eficiență instituțională, investiții, capital fizic, capital uman.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 „Aspecte Teoretico-Metodologice a Competitivității și Rezilienței Economice ca Factori Determinanți ai Securității Economice” descrie competitivitatea și reziliența economică precum și securitatea economică. Acest capitol discută amănunțit fiecare dintre aceste trei concepte cheie. Plus la aceasta, capitolul determină factorii principali care afectează interdependența dintre competitivitate, reziliență și securitate economică. La fel, capitolul prezintă abordarea acestor concepte în literatura economică de specialitate, subliniind aspectele cheie și cele relevante pentru Republica Moldova. În final, acest capitol discută un model teoretic de interdependență dintre competitivitate, reziliență și securitate economică.

Trebuie să se sublinieze faptul că profilul de țară al Republicii Moldova, pentru mai mulți ani, în materie de competitivitate economică a fost elaborat de către academicianul și profesorul universitar Grigore Belostecinic și conferențiarul cercetător Corneliu Guțu din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei. Acești cercetători au analizat în detaliu profilul de competitivitate economică al Republicii Moldova pe parcursul a mai mult de un deceniu, iar rezultatele cercetărilor lor au fost publicate în diferite ediții ale prestigiosului Raport de Competitivitate Global al Forumului Economic Mondial (World Economic Forum, (2010) până în (2020)). Pe direcția competitivității economice, această lucrare are la bază cercetările efectuate de către Grigore Belostecinic și Corneliu Guțu.

1.1 Competitivitatea economică

Conform lui Delgado *et al* (2012), o economie nu se poate dezvolta dacă instituțiile nu sunt funcționale. Mai mult, autorii subliniază că nivelul de competitivitate economică depinde nemijlocit și de productivitatea medie a muncitorilor. Există trei piloni de bază care determină nivelul de competitivitate economică, și anume: infrastructura socială și instituțiile politice, politica monetară și cea fiscală, și mediul microeconomic. Acești piloni influențează capacitatea economiei de a atrage și reține investiții interne și externe. Ei influențează și eficiența economică a investițiilor.

Factorii macroeconomici, precum infrastructura socială, instituțiile politice și politică monetară, stabilesc condițiile generale ce determină indirect productivitatea întreprinderilor. Spre exemplu, într-un mediu birocratizat, companiile vor avea costuri mai mare, ceea ce le va reduce veniturile. Factorii microeconomici, spre exemplu uzul practicilor avansate de management în

întreprinderi, depind de politicile economice ce stimulează sau reduc motivația businessului de a dezvolta afaceri productive, depind de nivelul concurenței și de disponibilitatea resurselor și capitalului uman.

Conform lui Porter (1990), competitivitatea unei țări depinde de capacitatea sectorului industrial de a inova și de a implementa noi tehnologii. Avantajele competitive sunt create și menținute printr-un proces complex de interacțiune dintre valorile naționale, cultură, structuri economice, instituții și contextul istoric. Aceste condiții pot fi rezumate în cadrul a 4 tipuri de factori care determină nivelul de competitivitate al unei economii. Primul aspect este definit de înzestrarea economiei cu factori de producere unde se include și disponibilitatea de resurse de muncă calificată ce influențează abilitatea businessului de a concura în cadrul unei industrii.

Al doilea aspect, și anume condițiile de cerere, determină tipologia produselor sau a serviciilor care sunt căutate pe piața locală. Al treilea aspect denotă prezența în cadrul economiei al industriilor complexe care să poată genera produse ce sunt competitive pe piața internațională. Al patrulea aspect cuprinde capacitatea națiunii de a crea condiții favorabile din punct de vedere al antreprenoriatului, ca spre exemplu ușurința cu care se formează noile companii, cum acestea sunt conduse și cât de prielnică este natura rivalității economice dintre firme.

Conform lui Aiginger (2006), conceptul de competitivitate economică ilustrează capacitatea națiunilor de a crea bunăstare. Acest fapt este legat nemijlocit de eficiența de proces și de rezultat. Competitivitatea este legată nu numai de bunăstarea socială, dar și de capacitatea de a inova și înregistra progres tehnologic, acestea trebuie privite în ansamblu. Competitivitatea economică este legată de asemenea și de prețuri, cote de piață și balanța comercială.

În ceea ce privește evaluarea competitivității economice a Republicii Moldova, cercetări comprehensive și foarte detaliate au fost efectuate de Grigore Belostecinic și Corneliu Guțu. Belostecinic *et al* (2014) subliniază faptul că Republica Moldova este caracterizată de un nivel ridicat de dependență comercială de anumite piețe, fapt ce nu favorizează competitivitatea economică a statului. Belostecinic *et al* (2020) menționează că Republica Moldova riscă să rămână în urma în ceea ce ține competitivitatea economică ceea ce impune riscuri sociale și economice considerabile. Fotea & Guțu (2016) remarcă că în contextul unei „economii a cunoașterii” globală și contemporană, instituțiile de învățământ superior contribuie la competitivitatea economică a regiunilor și națiunilor prin educație de calitate și prin inovare.

Belostecinic & Guțu (2008) subliniază că competitivitatea economică depinde de performanțele la export, iar ultima trebuie să se bazeze pe avantaje competitive, pe dezvoltarea capacităților și competențelor de business și pe crearea unei economii capabile să se dezvolte. Belostecinic (2006) menționează că competitivitatea țării depinde de productivitatea companiilor ce activează pe piața națională. Evaluarea competitivității unei companii de pe piață sau de pe un anumit segment de piață se bazează pe o analiză detaliată a potențialului companiei, a posibilităților ei tehnologice, de

producție și a celor financiare etc. Belostecinic (2016) menționează că Republica Moldova înregistrează intrări anuale de capital sub formă de investiții străine directe modeste ceea ce reduce potențialul de creștere a țării, iar țara are nevoie de politici economice mai liberale și proactive în atragerea investițiilor străine directe.

1.2 Reziliența economică

Reziliența economică se reflectă prin capacitatea agregată a tuturor firmelor de a rezista șocurile economice de orice natură și de a depăși în timp util consecințele acestor șocuri. Conform unui studiu efectuat de Hallegatte (2014), s-a concluzionat că costurile economice (spre exemplu cele legate de dezastrele naturale) nu reprezintă o măsură care poate caracteriza în totalitate impactul economic al șocurilor. Este important să se ia în vedere impactul asupra producerii, venitului și consumului în cadrul de sistem.

Reziliența economică se referă direct la abilitatea unui sistem de a-și reveni după incidența unui șoc economic. Mai mult, conceptul mai cuprinde și rezistența la șoc și capacitatea de a evita șocurile economice în viitor. Vulnerabilitatea economică este definită de nivelul expunerii față de șocurile interne și externe. Acestea la rândul lor sunt definite de nivelul securității economice care este prevalent în cadrul economiei.

Factori relevanți ce afectează reziliența economică a Republicii Moldova este conflictul militar înghețat din regiunea transnistreană și războiul care actualmente este în desfășurare dintre Ucraina și Rusia. Acești factori au un impact negativ mare asupra rezilienței economice care ridică puternic gradul de incertitudine economică, majorând astfel riscurile de business. Alți factori relevanți se referă la dependența de comerțul internațional (exporturi și importuri) care leagă economia națională de incidența crizelor economice internaționale.

Nu în ultimul rând, un rol important îl joacă calamitățile naturale sau incidentele tehnogene. Acestea au capacitatea de a cauza daune economice considerabile și sunt în special periculoase pentru economiile mici. În acest context, reziliența economică definește capacitatea de a gestiona șocurile și de a contracara consecințele acestora. Aceste capacități sunt direct legate de politicile economice pe care le promovează statul, calitatea guvernării și managementului public, existența de parteneriate publice-private eficiente, etc. Roluri deosebite le au și nivelul de coeziune, incluziune și solidaritate socială. Acești factori au un impact direct asupra eficienței aplicării politicilor economice. În acest context, populația poate gestiona șocurile economice mult mai eficient.

În final, reziliența economică este definită de eficiența instituțională, în special ce ține de sistemul de sănătate. După cum a demonstrat pandemia recentă COVID-19, țările care dispun de sisteme de sănătate eficiente reușesc să înregistreze mult mai puține decese legate de pandemie. În aceeași ordine de idei, se poate sublinia și importanța mediului înconjurător. Acesta definește capacitatea economiei de a genera bunăstare sustenabilă fără a reduce capacitatea generațiilor viitoare de a beneficia de condiții de viață ridicate.

Este important să se sublinieze că nu toate șocurile pot fi prognozate. Astfel, în cadrul politicilor economice trebuie incluse marjele de risc. Mai mult, existența rezervelor de alimente, de resurse de primă necesitate pentru procesele economice, dar și de alte elemente esențiale, poate oferi rezerve de timp util pentru factorii de luare a deciziilor pentru dezvoltarea unor răspunsuri bine calculate pentru șocurile socio-economice, fie ele de natură internă sau de cea externă (crize militare, economice, pandemice și financiare, probleme de mediu la nivel global). Trebuie să se ia în considerație că măsurile de politici economice trebuie ajustate permanent în dependență de factorii de risc iminenți și potențiali.

Conform lui Martin & Sunley (2015), reziliența economică poate fi abordată prin prisma a trei perspective, și anume, prima, abilitatea de ați reveni de la șocuri, a doua de a absorbi șocurile și a treia de a le anticipa. Prima perspectivă subliniază importanța vitezei de recuperare, a doua pune accentul pe stabilitatea sistemului, funcțiunea și identitatea acestuia, pe când a treia subliniază importanța adaptabilității sistemului la noile realități economice.

Reziliența reprezintă capacitatea de răspuns a sistemului economic la schimbările socio-economice care au loc în cadrul statului. Ea se caracterizează prin elasticitate, adică capacitatea de a reveni la starea inițială după șocul economic. Mai mult de atât, aceasta se caracterizează prin flexibilitate, persistență și abilitatea de a se transforma (Modica și Reggiani, 2015). Diferențele spațiale de reziliență economică pot fi explicate printr-un set comprehensiv de factori ce include diversificarea economică, participarea în cadrul comerțului internațional, și disponibilitatea capitalului uman și social (Di Caro, 2017).

1.3. Securitatea economică

Securitatea economică a unui stat reflectă capacitatea acestui stat de a-și dezvolta politicile economice într-un mod ce corespunde cel mai bine intereselor țării. Mai mult, ea presupune pârgii eficiente în gestionarea riscurilor economice și reducerea impactului lor negativ. Pe lângă aceasta, un nivel ridicat de securitate economică presupune un nivel eficient de interacțiune dintre guvern, mediul de afaceri și cetățeni. Reglementarea tuturor proceselor economice are ca scop protejarea interesului economic al majorității cetățenilor.

Conform lui Munteanu (2016), securitatea economică include mai multe dimensiuni. La nivel microeconomic, adică cea a individului, securitatea economică reflectă nivelul bunăstării personale. La nivel macroeconomic, securitatea economică reflectă creșterea puterii economiei naționale. În același timp, Maiseyenko (2012) determină importanța contextului regional pentru asigurarea securității economice.

Prezenta teză reflectă securitatea economică prin intermediul a trei dimensiuni. Prima dimensiune este eficiența și securitatea energetică ce este o condiție esențială a securității economice ale unei economii. Dacă nu există o sursă sigură de energie, atunci statul cât și cetățenii și antreprenorii nu își pot promova interesele economice într-un mod eficient. Statul poate ceda din

interesele naționale fundamentale pentru a obține energie. Antreprenorii pot să întâlnească costuri mai mari ce îi fac mai puțin productivi, astfel mai puțin competitivi pe piețe. Pentru cetățeni, lipsa unei surse de energie sigură le poate reduce considerabil puterea de cumpărare.

A doua dimensiune a securității economice este performanța instituțională ce reflectă eficiența proceselor de interacțiune dintre diverși membri ai societății. Fără instituții și regulamente transparente, eficiente și funcționale, economia națională nu poate funcționa corespunzător. Se crează precedente precum corupția ce diminuează potențialul de creștere economică, și respectiv securitatea economică.

A treia dimensiune a securității economice este democrația, pacea și lipsa conflictelor regionale ca factori esențiali ai dezvoltării economice. Dacă mediul extern învecinat este instabil, atunci și activitățile economice devin mai riscante și respectiv mai costisitoare, ce diminuează securitatea economică. O discuție mai aprofundată a acestor 3 dimensiuni este prezentată mai jos.

1.3.1. Eficiența și securitatea energetică - condiție esențială a securității economice ale unei economii

Conform lui Fowlie *et al* (2015), este foarte important ca autoritățile să dezvolte programe informaționale comprehensive pentru a motiva gospodăriile casnice să adopte inițiativele guvernamentale de îmbunătățire a eficienței consumului de energie. Lipsa de atenție și atitudine corespunzătoare din partea populației referitor la eficiența energetică poate cauza descreșterea considerabilă a randamentului energetic.

Palmer & Walls (2015) subliniază că eficiența energetică a unei gospodării casnice poate fi negativ afectată de lipsa de atenție pentru izolarea termică (uși, ferestre) și pentru randamentul utilajului de încălzire, de exemplu al sobelor. În această privință se recomandă efectuarea auditului energetic de către experții în domeniu. Guvernul ar trebui să stimuleze aceste inițiative.

Îmbunătățirea eficienței energetice este una dintre opțiunile principale ca să se reducă cererea de energie convențională și emiteria de gaze cu efecte de seră. Totuși, există o multitudine de factori care împiedică introducerea tehnologiilor moderne de îmbunătățire a randamentului energetic. Acești factori, printre altele, includ: lipsa de informații, resurse financiare și de conștientizare a beneficiilor tehnologiilor moderne. Se recomandă furnizarea informațiilor țargetate și efectuarea auditelor energetice pentru a economisi consumul de energie, pentru a îmbunătăți productivitatea, dar și pentru a reduce emisiile de carbon (Hochman și Timilsina, 2017).

1.3.2. Eficiența instituțională - condiție esențială a securității economice ale unei economii

Aidt (2003) sugerează că există mai multe tipuri de corupție: corupția eficientă ce are ca scop să elimine bariere, de exemplu, barierele legate de comerț precum tarifele comerciale. Al doilea tip de corupție este corupția cu un „principe” binevoitor. Această corupție apare atunci când acest „principe” deleghează împuternicirile sale către un agent nebinevoitor. Spre exemplu, acest tip de

corupție însoțește mediul politic. Al treilea tip de corupție este cea ce are un „principe” nebinevoitor care formează instituții și proceduri menite să extragă rente din societate. Acest tip de corupție se auto întărește odată ce „principele” nebinevoitor concentrează puterea decizională. Indiferent de tipul corupției, aceasta afectează negativ procesele economice din cadrul statelor. Saastamoinen și Kuosmanen (2014) concluzionează că cercetările legate de impactul corupției sunt foarte populare, deși greu de realizat din mai multe motive printre care și dificultatea măsurării corupției.

Exercițiul electoral este unul foarte important pentru a combate corupția instituțională. Anume competiția mai multor reprezentanți politici generează efecte pozitive care stimulează transparența instituțională de lungă durată. Asigurarea independenței organelor electorale este importantă pentru a minimiza riscul fraudării alegerilor (Callen și Long, 2015).

Izolarea geografică poate reduce considerabil nivelul de responsabilitate publică care stimulează creșterea nivelului de corupție. Cu cât există mai multă interacțiune dintre diverși factori politici, economici și sociali, cu atât crește posibilitatea ca rețelele de corupție să fie deconspirate, și ulterior distruse. Mai mult, cu cât alegătorii sunt mai puțin interesați de politică și aspectele asociate acesteia, ca spre exemplu aspectele bugetare, cu atât crește și riscul corupției, iar nivelul calității serviciilor publice scade. De aceea, se recomandă implicarea activă a cetățenilor în procesul electoral și post-electoral (Campante și Do, 2014).

Ferraz & Finan (2011) subliniază că exercițiul electoral este foarte important pentru combaterea corupției. Autorii sugerează că dacă primarii pot fi realeși în funcție de mai multe ori, ei vor fi mai transparenți și mai puțin corupți. Dacă primarii nu pot fi realeși, probabilitatea ca ei să fie mai corupți crește considerabil. Această probabilitate crește și mai mult în lipsa unui sistem judiciar eficient și unde oamenii au acces redus la informație. În general, exercițiile electorale ce pun accent pe responsabilitatea politică joacă un rol crucial în constrângerea corupției politicienilor.

Controlul corupției depinde în marea majoritate a cazurilor de eficiența instituțiilor. Statele care dispun de sisteme electorale eficiente au mai puțină corupție ca statele unde aceste mecanisme nu funcționează atât de eficient (Persson, 2002). Țările care dispun de sisteme democratice mai eficiente au capacitatea și mecanismele instituționale care să reducă corupția. Nivelul mai mare de prosperitate la fel reduce nivelul de corupție și stimulează eficientizarea instituțiilor politice. Contrar așteptărilor, un nivel mai mare de libertate economică în lipsa transparenței politice, sau cu alte cuvinte, reducerea restricțiilor economice în lipsa transparenței politice, nu are capacitatea de a reduce nivelul de corupție (Persson, 2002).

Succesul economic depinde în mare măsură de inovații și de eficiența folosirii resurselor în economie (Belostecinic & Duca, 2016), un rol deosebit fiind jucat de mediul regulatoriu și instituțional, ce trebuie în special să sprijine concurența sănătoasă (Belostecinic et al, 2014). Nu trebuie să fie neglijat și rolul digitalizării în acest context, rolul ei devenind tot mai important în cadrul economiei (Belostecinic & Jomir, 2023). Educația și dezvoltarea capitalului uman sunt elemente de

bază a securității unui stat, căci ele asigură funcționalitatea societății și definesc potențialul ei de creștere (Jomir & Belostecinic, 2022). Universitățile trebuie să fie centre principale de formarea capitalului uman și de a genera cunoștințe în societate care să faciliteze dezvoltarea unei țări în contextul globalizării și presiunii tehnologice în creștere (Belostecinic et al, 2021).

1.3.3. Democrația, pacea și lipsa conflictelor regionale - condiție esențială a securității economice ale unei economii

Dezvoltarea economică este puternic afectată de riscul conflictelor militare și tensiunilor politice, acestea aducând pierderi de oameni, infrastructură și bunăstare socială. Stabilitatea regională și concentrarea pe dezvoltarea economică sunt două dintre cele mai importante condiții pentru creșterea nivelului de viață și pentru progresul social-economic (Trebbi și Weese, 2019).

În timpul crizelor economice crește considerabil probabilitatea de izbucnire a conflictelor militare. Factorii economici sunt unele dintre cele mai frecvente cauze ale războaielor, deseori camuflate prin cauze politice sau istorice (Miguel *et al*, 2004). Conflictelor militare regionale sunt asociate cu jertfe umane și distrugerii economice considerabile ce subminează potențialul de creștere economică al țărilor pentru generații întregi (Goldberg, 2018).

Stabilirea unei parități de putere între părțile aflate în conflict poate reduce temporar forța beligerantă. Totuși, acest fapt se înregistrează doar în prima fază, în etapele următoare, această forță mai degrabă crește (Fetzer *et al*, 2021). Conflictelor civile au tendința de a se difuza în afara țărilor combatante. Conflictelor generează fenomene economice și sociale ce reduc capacitatea țărilor de a controla frontierele (Silve și Verdier, 2018). Există tendința că după finalizarea conflictelor militare, populația conștientizează rolul important al educației, astfel, accesul către educație devine mai ușor, democratizat și fezabil pentru oameni, fiindcă anume educația este un instrument al evitării conflictelor și consecințelor acestora în viitor (Bound și Turner, 2002).

Capitolul 2 „Evaluarea Competitivității și Rezilienței Economice a Republicii Moldova” efectuează o evaluare aprofundată a competitivității economice a Republicii Moldova prin prisma mediului de afaceri, capacităților antreprenoriale și a celor inovaționale. La fel, el face o evaluare aprofundată a rezilienței economice a Republicii Moldova având ca bază aceleași direcții. Prin urmare, capitolul derivă implicațiile competitivității și rezilienței pentru securitatea economică a Republicii Moldova în contextul schimbărilor regionale și globale. Astfel, se definește un cadru sistemic de interacțiune dintre competitivitate, reziliență și securitate economică evidențiindu-se aspectele relevante pentru economia Republicii Moldova.

Competitivitatea economică este un element esențial al securității economiei naționale a Republicii Moldova. Securitatea economică este direct legată de nivelul de bunăstare pe care îl înregistrează țara. Cu alte cuvinte, o economie competitivă are și un grad de prosperitate mai mare, o

economie mai bogată este și o economie cu un nivel de securitate economică mai mare. Aceasta va dispune de o bază economică mai largă ce îi va permite să treacă peste dificultățile întâlnite mai ușor.

Tabelul 1 arată cum a evaluat dinamica bunăstării mai multor state inclusiv a Republicii Moldova pe parcursul anilor 2000-2020, cu pronosticuri până în anul 2022. Astfel, în anul 2000, Republica Moldova a înregistrat un nivel al PIB-ului ajustat la paritatea puterii de cumpărare similar celui din Georgia, Albania sau Armenia.

Productivitatea țării a fost mult mai bună ca a statelor din Asia mijlocie precum Tajikistan ce a avut un nivel al PIB-ului mult mai mic. Într-aceleși timp, nivelul bunăstării țării a fost mult mai mic comparativ cu alte state din Europa de Est, precum Ucraina, Serbia, Bulgaria, România, Turcia, Croația sau Ungaria. În prezent (anul 2020 spre exemplu), nivelul de bunăstare al Republicii Moldova este de aproximativ 12 mii dolari ajustat la paritatea puterii de cumpărare.

Acest nivel este similar celui din Georgia, Ucraina, Armenia, Albania și mult mai mare comparativ cu Tajikistan. Poziția geografică în acest sens joacă un rol foarte important pentru dezvoltarea țării. Moldova se află la granița Uniunii Europene. Totuși, țara rămâne mult în urma Turciei, și a țărilor UE precum România, Croația și Bulgaria.

Până la începerea războiului dintre Ucraina și Rusia la 24 Februarie 2022, pronosticurile referitoare la creșterea nivelului de bunăstare din Republica Moldova erau destul de optimiste, țara având posibilitatea să ajungă la un PIB de 18 mii dolari pe cap de locuitor, nivel similar celui din Georgia, Armenia sau Ucraina. La acest capitol, o importanță deosebită o joacă reziliența economică a mediului de afaceri. Această caracteristică economică este foarte importantă și desemnează capacitatea businessului de ași reveni rapid după șocul economic, care în cazul Republicii Moldova este războiul ruso-ucrainean.

Nivelul PIB-ului prognozat este mult mai inferior țărilor precum România sau Ungaria. Diferența ajunge la aproape 20 mii dolari. Astfel, în contextul regiunii Europei de Est, Republica Moldova este o țară cu un nivel de bunăstare limitat, respectiv un nivel modest de competitivitate și reziliență economică, și prin urmare un nivel redus de securitate economică.

Tabelul 1. Produsul intern brut pe cap de locuitor, prețuri constante, paritatea puterii de cumpărare; dolar internațional 2017

	Albania	Armenia	Bulgaria	Croatia	Georgia	Ungaria	Moldova	Romania	Serbia	Tajikistan	Turcia	Ucraina
2000	6039	3969	10259	18531	4874	19627	5057	12183	8625	1274	15199	7296
2002	6922	5037	11722	20519	5557	21494	5810	13948	9721	1477	14864	8505
2004	7768	6388	13263	21894	6618	23585	6685	15963	11123	1729	16853	10572
2006	8781	8335	15340	23972	8037	25679	7572	18274	12968	1893	19160	11888
2008	10158	10207	17507	25699	9364	26096	8440	22065	14705	2109	19783	13290
2010	11017	8997	17241	23588	9702	24697	8514	20371	14524	2232	19805	11840
2012	11507	10079	18246	23786	11263	25033	8958	21392	14903	2463	22497	12576
2014	11875	10744	18863	23766	12262	26725	10269	23165	15238	2699	24929	12468
2016	12597	11088	20653	25581	12960	28475	10856	25214	16193	2928	26599	11613
2018	13577	12644	22358	27777	14242	31475	12263	28599	17464	3227	28661	12428
2020	13436	12637	22489	26574	14078	31329	12263	28933	18173	3484	28868	12447
2022	14844	14063	24842	30363	16036	35451	13971	32459	20395	3683	31726	13469

Sursă: adaptat de autor în baza Fondul Monetar Internațional (FMI) (2021).

Notă: Pronosticurile economice încep cu anul 2020 pentru toate economiile cu excepția a Republicii Moldova și a Tadjikistanului, pentru aceste țări pronosticurile încep cu anul 2019.

Tabelul 2 furnizează date ce țin de evoluția populației mai multor state din Europa de Est și Asia Centrală. Astfel, se poate remarca că unele state practic nu înregistrează pierderi de populație, spre exemplu Armenia, iar Turcia și Tajikistan au creștere de populație semnificativă. Turcia are o creștere a populație de mai mult de 20 milioane de oameni, iar Tajikistan de mai mult de 4 milioane. Trebuie să reamintim faptul că populația direct afectează competitivitatea economică, precum și reziliența economică. O economie care dispune de mai multe resurse umane este mai atractivă. Țări precum China au putut atrage investiții care au fundamentat succesul economic, în primul rând, datorită disponibilității de resurse umane.

Populația este baza economică. Din această perspectivă, Republica Moldova de rând cu alte state din Europa de Est întâlnesc dificultăți serioase, căci acestea înregistrează pierderi mari de resurse umane, ce determină posibilități și oportunități investiționale și de creștere economică reduse. Astfel, statul se găsește într-o situație dificilă unde creșterea economică este pusă sub o presiunea emigrațională mare.

Securitatea economică a statului Republica Moldova este în directă dependență de condițiile economice asigurate populației. În lipsa de resurse naturale, cetățenii rămân a fi cea mai importantă resursă economică, iar declinul demografic poate pune în mare dificultate perspectivele de viitor. Integrarea Europeană a demonstrat că poate accelera creșterea economică, spre exemplu România și Ungaria. Pentru Republica Moldova, integrarea europeană poate asigura condițiile economice ce să accelereze creșterea nivelului de venituri al populației, astfel să se diminueze emigrarea moldovenilor.

Nivelul de competitivitate economică al Republicii Moldova este relativ redus comparativ cu alte state ale Europei de Est. Nivelul de competitivitate este condiționat de un mediu de afaceri slab dezvoltat. Acest fapt duce la o productivitate economică redusă și respectiv la un venit limitat pentru populația țării. Competitivitatea țării devine tot mai limitată, cauză principală fiind emigrarea masivă a forței de muncă, ce condiționează o disponibilitatea tot mai restrânsă a resurselor umane și a capitalului uman. Republica Moldova devine tot mai puțin atractivă pentru a atrage investiții străine din acest punct de vedere.

Tabelul 2. Populație, milioane de persoane

	Albania	Armenia	Bulgaria	Croatia	Georgia	Ungaria	Moldova	Romania	Serbia	Taiikistan	Turcia	Ucraina
2000	3.1	3.1	8.2	4.4	4.1	10.2	2.9	22.4	7.5	6.2	64.7	48.7
2002	3.1	3.1	7.8	4.3	4.0	10.2	2.9	21.8	7.5	6.4	66.4	47.8
2004	3.0	3.0	7.8	4.4	3.9	10.1	2.9	21.5	7.5	6.7	68.0	47.1
2006	3.0	3.0	7.7	4.4	3.9	10.1	2.9	21.3	7.4	7.0	69.7	46.5
2008	2.9	3.0	7.6	4.4	3.8	10.0	2.9	20.6	7.4	7.3	71.5	46.0
2010	2.9	3.0	7.5	4.4	3.8	10.0	2.9	20.3	7.3	7.6	73.7	45.6
2012	2.9	3.0	7.3	4.3	3.7	9.9	2.9	20.1	7.2	8.0	75.6	45.4
2014	2.9	3.0	7.2	4.2	3.7	9.9	2.9	20.0	7.1	8.4	77.7	42.8
2016	2.9	3.0	7.1	4.2	3.7	9.8	2.8	19.8	7.1	8.7	79.8	42.4
2018	2.9	3.0	7.0	4.1	3.7	9.8	2.7	19.5	7.0	9.1	82.0	42.0
2020	2.9	3.0	6.9	4.0	3.7	9.8	2.6	19.3	6.9	9.5	83.6	41.5
2022	2.9	3.0	6.8	4.0	3.7	9.8	2.5	19.3	6.9	9.8	85.6	41.1

Sursă: adaptat de autor în baza Fondul Monetar Internațional (2021).

Mediul de afaceri suferă de mai multe impedimente ce îi limitează capacitatea de creștere economică. Spre exemplu, instituțiile și mediul de reglementare este relativ ineficient comparativ cu alte state precum România sau Polonia, iar infrastructura slab dezvoltată distimulează și mai mult inițiativa individuală. Implicarea directă a statului prin reglementarea excesivă a proceselor economice, cât și existența lacunelor legislative reduce și mai mult capacitatea antreprenorilor de a activa. Implicarea excesivă a statului generează condiții pentru creșterea nivelului de corupție.

Reziliența economică a statului este limitată. În primul rând, statul dispune de resurse economice reduse pentru a finanța recuperarea economică mai rapidă după incidența șocurilor ciclice și a celor stocastice. Astfel, capacitatea de intervenție financiară este mică, fapt ce aduce pierderi economice substanțiale. Mai mult, reglementarea economică este destul de ineficientă comparativ cu alte state din Europa de Est, fapt ce diminuează capacitatea de acumulare a resurselor economice de către businessul mic și cel mijlociu.

Activitățile lor devin restrânse și astfel și potențialul de acumulare a rezervelor economice devine mic. Birocrația excesivă, contextul istoric și cel tradițional nu stimulează activitatea antreprenorilor. Aplicarea politicilor statului nu sunt îndreptate spre stimulare, dar din contra descurajează inițiativa individuală prin corupția din marea majoritate a instituțiilor de stat. Acest fapt duce direct la diminuarea oportunităților economice, iar populația în lipsa acestora emigrează.

Securitatea economică a statului nostru este afectată de mai mulți factori. În primul rând, un impact negativ îl joacă războiul curent dintre Ucraina și Rusia. În al doilea rând, securitatea economică este afectată de aplicarea defectuoasă a politicilor economice ce distimulează inițiativa individuală, prin urmare nivelul de antreprenoriat este limitat și astfel și venitul populației este mic.

Mai mult, implicarea excesivă a birocrăției în activitatea businessului mic și mijlociu prin controale și intenții de extorcare de rente ilegale duce la refuzul antreprenorilor potențiali de a se angaja în activități productive. La general, guvernul are o implicare destul de mare în economie, atât directă prin intermediul companiilor de stat, legislație, cât și indirectă prin interacțiunea în interes particular al funcționarilor cu businessmanii, mai ales în periferiile țării. Acest fapt duce nemijlocit la ezitarea oamenilor de a dezvolta proiecte economice, și prin urmare, populația nu se angajează în activități productive.

Capitolul 3 „Măsuri de Consolidare a Competitivității, Rezilienței și Securității Economice” calculează empiric corelația dintre diverși indicatori ce se referă la competitivitate, reziliență și securitate economică. La fel, acesta derivă măsurile de consolidare a competitivității și rezilienței economice, precum și a securității economiei Republicii Moldova. Mai mult de atât, capitolul definește cadrul strategic de consolidare a relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană ca principal partener economic al țării.

În cadrul ecuației (1), se analizează corelația dintre rangul sistemului educațional și produsul intern brut pe cap de locuitor. Sistemul educațional joacă un rol deosebit de important pentru dezvoltarea economică a statelor. El asigură economia cu cadre profesionale, și anume forță de muncă bine instruită și mai important capital uman, factori foarte importanți pentru creșterea economică. Cu alte cuvinte, capitalul uman și resursele de forță de muncă constituie fundamentul economic, deoarece acestea reprezintă potențialul de producere al statului.

În cadrul ecuației (2), se cercetează corelația dintre rangul protecției proprietății intelectuale și produsul intern brut pe cap de locuitor. Rangul protecției proprietății intelectuale denotă eficiența instituțiilor în stimularea inovației. Fără inovație economia nu se poate dezvolta într-o manieră eficientă. Inovația joacă un rol crucial în stimularea producerii de noi bunuri și servicii. Mai mult de atât, protecția proprietății intelectuale joacă un rol deosebit în stimularea inițiativei individuale a oamenilor de a crea și produce noi bunuri și servicii.

În cadrul ecuației (3), se analizează rolul rangului de pregătire tehnologică pentru produsul intern brut pe cap de locuitor. Pregătirea tehnologică denotă capacitatea economiei de a absorbi noi tehnologii și de a le implementa în cadrul proceselor economice. Cu cât mai bine este pregătită și dotată o țară din punct de vedere tehnologic, cu atât mai bune sunt perspectivele acesteia de creștere economică prin inovare. Adoptarea noilor tehnologii este esențială pentru a putea mări productivitatea economică. Inovația se contrapune stăgănării, iar pregătirea tehnologică este o condiție esențială în această privință.

În cadrul ecuației (4), se analizează corelației dintre capacitățile inovaționale generale și produsul intern brut pe cap de locuitor. Capacitățile inovaționale generale au un rol economic important ce reflectă pregătirea economiei ca un sistem întreg să implementeze tehnologii noi. Mai mult, creșterea economică nu se rezumă doar la uzul economic al tehnologiilor noi în producere, dar include și uzul noilor tehnologii în societate. Astfel, rolul inovației generale este determinativ care reflectă potențialul societății de a genera inovații viitoare.

Eu folosesc pentru ecuațiile (1) - (4) efecte de țară fixe pentru a furniza rezultate analitice mai puțin tendențioase.

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{27}Rangul\ sistemului\ educațional_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (1)$$

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{28}Rangul\ protecției\ proprietății\ intelectuale_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (2)$$

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{29}Rangul\ de\ pregătire\ tehnologică_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (3)$$

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{30}Rangul\ inovațional\ general_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (4)$$

Tabelul 3 prezintă corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor și competitivitatea economică exprimată prin eficiența sistemului educațional, protecției proprietății intelectuale, pregătirii tehnologice și inovaționale generale.

După cum se poate observa în colonița (1), există o corelație pozitivă dintre venitul pe cap de locuitor și eficiența sistemului educațional. Astfel, dacă s-ar implementa reforme care să aducă o îmbunătățire a rangului cu 10 poziții, de exemplu de la locul 80 la 70, atunci produsul intern brut pe cap de locuitor pentru o țară ce are un nivel de 20 000\$ ar crește cu 2\$. Pentru o țară ca Republica Moldova ce dispune de o populație de 2.6 milioane de oameni, această îmbunătățire a pozițiilor ar aduce circa 5.2 milioane de dolari adițional la produsul intern brut.

În colonița (2) a Tabelului 3, se examinează corelația dintre rangul protecției proprietății intelectuale și PIB-ul pe cap de locuitor. Astfel, se concluzionează că pentru aceleași condiții economice cum au fost menționate în prezentarea rezultatului din colonița (1), îmbunătățirea rangului cu 10 poziții ar aduce 2.8\$ adițional la produsul intern brut pe cap de locuitor. Această creștere pare nesemnificativă, însă pentru o țară ca Moldova, având în vedere numărul populației, PIB-ul ar crește cu aproape 7.3 milioane de dolari.

În colonița (3), se examinează corelația dintre nivelul de pregătire tehnologică și produsul intern brut pe cap de locuitor. Se identifică o relație pozitivă, astfel, creșterea cu 10 poziții a rangului pregătirii tehnologice ar aduce de asemenea 7.3 milioane de dolari la PIB. În colonița (4), se prezintă corelația dintre rangul inovațional general și venitul pe cap de locuitor. De asemeni, îmbunătățirea rangului cu 10 poziții ar aduce 7.3 milioane de în cadrul economiei.

Tabelul 3. Corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor, competitivitatea exprimată prin eficiența sistemului educațional, protecției proprietății intelectuale, de pregătire tehnologică, inovațională generală.

Metodă de estimare	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe
	(1)	(2)	(3)	(4)
Variabila dependentă	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap
Rangul sistemului educațional	-0.001** (.0004)			
Rangul protecției proprietății intelectuale		-0.0014*** (.0005)		
Rangul de pregătire tehnologică			-0.0014** (.001)	
Rangul inovațional general				-0.0014*** (.0004)
Efecte fixe la nivel de țară	✓	✓	✓	✓
R pătrat (în grup)	0.01	0.03	0.01	0.03
R pătrat (între grupuri)	0.27	0.44	0.78	0.47
Indicele statistic F	4.14	9.04	5.00	11.26
N grupe (țări)	143	142	143	143
N observații	548	415	548	548

Sursa: calcule proprii. Notă: nivel de relevanță statistică: ***99%, **95%, *90%, */ 80%.

În cadrul ecuației (5), se prezintă corelația dintre instituțiile de cercetare și nivelul produsului intern brut pe cap de locuitor. O țară care dispune de un sistem de cercetare avansat poate dezvolta proiecte economice mai performante care să impulsioneze dezvoltarea economică. Cu alte cuvinte, un nivel de cercetare mai avansat poate oferi soluții mai potrivite pentru provocările economice prezente și de viitor, soluții bazate pe analize mai cuprinzătoare.

În cadrul ecuației (6), se prezintă corelației dintre PIB pe cap și rangul de colaborare dintre universități și industrie că un alt factor ce condiționează dezvoltarea economică a statelor. Universitățile sunt centre ce produc cunoștințe noi și modalități de aplicare ale acestora în cadrul economiei.

O țară care are o colaborare dintre universități și industrie mai eficientă poate implementa mai repede și mai bine, în cadrul proceselor economice, noi tehnologii ce măresc rentabilitatea economică. Ca și în cazul ecuațiilor precedente, eu folosesc pentru ecuațiile (5) și (6) efecte de țară fixe pentru a furniza rezultate mai puțin tendențioase.

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{23} Rangul\ instituțiilor\ de\ cercetare_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (5)$$

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{24} Rangul\ colaborarea\ universități - industrie_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (6)$$

Tabelul 4 prezintă corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor și competitivitatea economică exprimată prin eficiența instituțiilor de cercetare și eficiența colaborării dintre universități și industrie după cum a fost prezentat în cadrul ecuațiilor (5) și (6). În cadrul coloniței (1), se poate observa existența unei corelații foarte puternice dintre rangul instituțiilor de cercetare și produsul

intern brut pe cap de locuitor. Astfel, o creștere cu 10 poziții a rangului de țară pe această dimensiune, spre exemplu de pe locul 80 pe 70, ar aduce o creștere a produsului intern brut pe cap de locuitor de 2\$, având în vedere o economie al cărui nivel ajunge la 20 000\$. Acest fapt ar părea puțin, însă pentru o economie de 2.6 milioane de locuitori precum este cea a Republicii Moldova, mărirea PIB-ului ar fi de 5.2 milioane de dolari SUA, ceea ce este deja considerabil.

Tabelul 4. Corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor, competitivitatea exprimată prin eficiența instituțiilor de cercetare, colaborării dintre universități-industrie.

Metodă de estimare	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe
	(1)	(2)
Variabila dependentă	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap
Rangul instituțiilor de cercetare	-.001** (.001)	
Rangul colaborarea universități-industrie		-.001*** (.0004)
Efecte fixe la nivel de țară	✓	✓
R pătrat (în grup)	0.01	0.02
R pătrat (între grupuri)	0.46	0.42
Indicele statistic F	4.30	7.67
N grupe (țări)	143	143
N observații	548	548

Sursa: calcule proprii. Notă: nivel de relevanță statistică: ***99%, **95%, *90%, / 80%.

În colonița (2) a Tabelului 4 se prezintă corelația ce exprimă legătura dintre rangul de colaborare dintre universități și industrie și produsul intern brut pe cap de locuitor. Se identifică o corelație pozitivă dintre acești indicatori. Astfel, dacă rangul de colaborare dintre universități și industrie ar crește cu 10 poziții, de la 80 la 70 spre exemplu, PIB-ul pe cap de locuitor s-ar mări cu 2 dolari, având în vedere o economie al cărui nivel este de 20 000\$. Pentru un stat cu un număr de locuitori similar Moldovei de 2.6 milioane, îmbunătățirea rangului pe această dimensiune ar mări PIB-ul cu circa 5.2 milioane de dolari.

Ecuția (7) estimează impactul importanței stabilității mediului macroeconomic pentru nivelul de venit pe cap de locuitor. Stabilitatea macroeconomică este un factor important ce condiționează securitatea economică. Fără un mediu economic previzibil nu se pot construi relații comerciale interne și externe eficiente, fapt ce duce la creșterea costurilor și la reducerea oportunităților economice pentru mediul de afaceri.

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{11} Rangul\ mediului\ macroeconomic_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (7)$$

Tabelul 5. Corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor, competitivitatea exprimată prin eficiența mediului macroeconomic, instituțiilor, combaterea de mită.

Metodă de estimare	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe	Metoda efectelor fixe
	(1)	(2)	(3)
Variabila dependentă	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap
Rangul mediului macroeconomic	-.0005** (.0002)		

Rangul de instituții		-0.0005 (.0004)	
Rangul de mită			-0.0005 (.0005)
Efecte fixe la nivel de țară	✓	✓	✓
R pătrat (în grup)	0.01	0.004	0.003
R pătrat (între grupuri)	0.33	0.42	0.55
Indicele statistic F	5.27	1.43	1.04
N grupe (țări)	143	143	143
N observații	548	548	548

Sursa: calcule proprii. Notă: nivel de relevanță statistică: ***99%, **95%, *90%, / 80%.

Ecuția (8) calculează impactul calității generale ale instituțiilor asupra securității economice. O economie nu se poate dezvolta în lipsa de instituții funcționale. Instituțiile reglează toate procesele interne, inclusiv cele socio-economice. Dacă ele sunt slabe, instituțiile impun costuri economice foarte mari care distimulează inițiativa de business și reduce productivitatea factorilor economici, precum cea a forței de muncă. Instituțiile sunt un factor determinativ al creșterii economice ce formează fundamentul economiei.

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{12}Rangul\ de\ instituții_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (8)$$

Ecuția (9) calculează impactul lipsei corupției, exprimată prin lipsa plăților nedecarate și neoficiale precum mita, asupra dezvoltării economice. Acest indicator denotă eficiența tuturor proceselor administrative. Plățile neoficiale reduc semnificativ randamentul economic al companiilor.

$$\ln PIB/cap_{it} = \beta_{13}Rangul\ de\ mită_i + G_i + \varepsilon_i, \quad (9)$$

Tabelul 5 prezintă rezultatele pentru regresiiile (7)-(9). După cum se poate observa, doar eficiența mediului macroeconomic are o influență favorabilă asupra produsului intern brut pe cap de locuitor. În baza impactului estimat, se poate sublinia că o economie de 2.6 milioane oameni ar câștiga circa 2.6 milioane \$ adițional la PIB, dacă ar ridica 10 poziții în top conform clasamentul mediului macroeconomic

În ecuațiile (10) și (11) se consideră un model econometric complex ce consideră indicatori instituționali și toate interacțiunile dintre aceștea ca factori ce determină PIB-ul pe cap de locuitor. În ecuația (10), se iau în considerație și efectele fixe de țară. În ecuația (11) nu se iau în vedere aceste efecte.

$$\begin{aligned} \ln PIB/cap_{it} = & \beta_{62} \ln \text{Indicele de performanță în termeni de voce și responsabilitate}_i + \\ & \beta_{63} \ln \text{Indicele de performanță în termeni de stabilitate politică}_i + \\ & \beta_{64} \ln \text{Indicele de performanță în termeni de eficacitatea guvernantei}_i + \\ & \beta_{65} \ln \text{Indicele de performanță în termeni de calitate a mediului regulatoriu}_i + \\ & \beta_{66} \ln \text{Indicele de performanță în termeni de calitate a respectării statului de drept}_i + \\ & \beta_{67} \ln \text{Indicele de performanță în termeni control al corupției}_i + \\ & \beta_{68} \text{Interacțiunile dintre toți acești indicatori}_i + G_i + \varepsilon_i, \end{aligned} \quad (10)$$

$$\begin{aligned}
\ln \text{ PIB/cap}_{it} = & \beta_{62} \text{Ln Indicele de performanță în termeni de voce și responsabilitate}_i + \\
& \beta_{63} \text{Ln Indicele de performanță în termeni de stabilitate politică}_i + \\
& \beta_{64} \text{Ln Indicele de performanță în termeni de eficacitatea guvernantei}_i + \\
& \beta_{65} \text{Ln Indicele de performanță în termeni de calitate a mediului regulatoriu}_i + \\
& \beta_{66} \text{Ln Indicele de performanță în termeni de calitate a respectării statului de drept}_i + \\
& \beta_{67} \text{Ln Indicele de performanță în termeni control al corupției}_i + \\
& \beta_{68} \text{Interacțiunile dintre toți acești indicatori}_i + \varepsilon_i, \quad (11)
\end{aligned}$$

Tabelul 6 prezintă rezultatele ce țin de estimările efectuate în baza ecuațiilor (10) și (11). În colonița (1), se prezintă estimările care i-au în vedere efectele fixe de țară care controlează pentru toate covariatele ce sunt invariabile în timp. Toți indicatorii, cu excepția performanței în termeni de voce și responsabilitate, au un impact pozitiv și semnificativ din punct de vedere statistic.

Cel mai mare impact pozitiv asupra PIB-ului pe cap de locuitor este cel al indicelui de performanță în termeni de calitate a respectării statului de drept. Astfel, dacă se reușește să se îmbunătățească performanța în termenii respectării statului de drept cu 10%, atunci se va înregistra o creștere economică de circa 0.83%.

Pentru o țară precum este Republica Moldova (cu un PIB pe cap de locuitor de 15 mii dolari SUA ajustați la paritatea puterii de cumpărare), o îmbunătățire a performanței statului de drept de 10% ar crește PIB-ul pe cap de locuitor cu 125\$, iar la nivel de economie, îmbunătățirea ar aduce 325 milioane de dolari SUA. Astfel, dintre toate dimensiunile instituționale, justiția și asigurarea unui stat de drept funcțional și eficient sunt dimensiunile cele mai importante pentru asigurarea competitivității și securității economice. Celelalte dimensiuni și anume performanța în termeni de eficacitate a guvernantei, performanța în termeni de calitate a mediului regulatoriu și performanța în termeni de control al corupției au efecte pozitive mai mici deși tot semnificative.

Astfel, o creștere similară a performanțelor instituționale de 10% pe fiecare dintre aceste dimensiuni ar aduce o mărire a economiei, precum e cea a Moldovei, de circa 220 milioane de dolari SUA. Puțin mai redus este impactul performanței în termeni de stabilitate politică. Performanță în termeni de voce și responsabilitate are un impact negativ asupra dezvoltării economice dacă se efectuează o analiză de sistem, adică se iau în vedere toate interacțiunile dintre indicatori. Astfel, performanța pe această dimensiune poate fi necesară pentru ca celelalte dimensiuni instituționale să aibă un impact pozitiv asupra economiei.

Tabelul 6. Corelația dintre produsul intern brut pe cap de locuitor și competitivitatea exprimată prin indicele de performanță în termeni de voce și responsabilitate, indicele de performanță în termeni de stabilitate politică, indicele de performanță în termeni de eficacitatea guvernantei, indicele de performanță în termeni de calitate a mediului regulatoriu, indicele de performanță în termeni de calitate a respectării statului de drept, indicele de performanță în termeni control al corupției și interacțiunile dintre toți acești indicatori.

Metodă de estimare	Metoda celor mai mici pătrate (estimare bazată pe medie de populație)	
	(1)	(2)
Variabila dependentă	Ln PIB/Cap	Ln PIB/Cap
Ln Indicele de performanță în termeni de voce și responsabilitate	-0.058** (.026)	-0.142*** (.028)
Ln Indicele de performanță în termeni de stabilitate politică	0.038** (.017)	.11*** (.024)
Ln Indicele de performanță în termeni de eficacitatea guvernantei	.053** (.026)	.042*** (.026)
Ln Indicele de performanță în termeni de calitate a mediului regulatoriu	.0541* (.029)	-.23*** (.041)
Ln Indicele de performanță în termeni de calitate a respectării statului de drept	.083*** (.028)	.076* (.044)
Ln Indicele de performanță în termeni control al corupției	.049** (.02)	-.058** (.033)
Efecte fixe la nivel de țară	✓	
Interacțiunile dintre indicatori	✓	✓
R pătrat		0.65
Indicele statistic F		361
Wald-Chi pătrat	429.83	
N grupe	189	
N observații	4125	4125

Sursa: calcule proprii. Notă: nivel de relevanță statistică: ***99%, **95%, *90%, */ 80%.

Republica Moldova, pentru a-și consolida competitivitatea, reziliența și securitatea economică, are nevoie să își îmbunătățească mai multe dimensiuni instituționale, infrastructurale și ale mediului de afaceri. Prin urmare, pentru a ridica eficiența și impactul economic al politicilor publice este nevoie de a îmbunătăți eficiența cheltuielilor guvernamentale pentru a minimiza pierderile economice. Mai mult de atât, trebuie să se ridice nivelul de protecție a investitorilor. Astfel, pentru a stimula nivelul de investiții, antreprenorii trebuie să aibă o siguranță mai mare în instituțiile statului. La fel, trebuie să se asigure o competiție economică locală justă prin stimularea reglementărilor ce favorizează implicarea cetățenilor în afaceri și activități productive. Acest fapt necesită și un cadru legal care să stimuleze inițiativa individuală și producerea de bunuri și servicii.

Politica antimonopol este o altă dimensiune ce necesită o consolidare având în vedere cadrul legal defectuos. La general, mediul macroeconomic trebuie îmbunătățit, acest fapt este semnificativ

pentru competitivitatea și reziliența economică, și prin urmare pentru securitatea economică a statului. Alte măsuri includ îmbunătățirea mediului instituțional, calității infrastructurii, cercetării și capacităților inovatoare. Mai mult, o atenție deosebită trebuie atrasă sistemului educațional și colaborării dintre universități și industrie. Toți acești factori sunt decisivi pentru creșterea economică atât pe dimensiunea cantitativă, cât și pe dimensiunea calitativă.

Avantajul principal care poate ajuta Republica Moldova la consolidarea competitivității, rezilienței și prin urmare a securității economice atât a mediului de afaceri cât și al cetățenilor este cooperarea eficientă cu Uniunea Europeană. Anume Uniunea Europeană poate ajuta țara la consolidarea instituțiilor și la dezvoltarea unei economii de piață productive.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Competitivitate economică este unul dintre factorii determinanți ai dezvoltării economice. Ea reflectă eficiența tuturor factorilor economici ce influențează nivelul de bunăstare al societății. Republica Moldova dispune de un nivel de competitivitate economică relativ redus comparativ cu țările din Europa de Est. La nivel global, nivelul competitivității economice al țării este la fel modest.

Punctele slabe ce subminează nivelul competitivității țării sunt: în primul rând vulnerabilitatea sistemului financiar. Acest fapt face deosebit de riscante afacerile din Republica Moldova ce măresc costurile de business și respectiv diminuează nivelul productivității economice. Cu alte cuvinte, un sistem financiar slab diminuează eficiența interacțiunii diversilor factori de producere și consum. Spre exemplu, cetățenii au un grad de încredere redus în bănci, respectiv ezitează să efectueze depozite sau activități investiționale care la rândul lor măresc prețul de finanțare pentru antreprenori. Un alt factor ce reduce nivelul de competitivitate economică al țării este stabilitatea macroeconomică. Acest factor s-a înrăutățit considerabil odată cu începerea războiului dintre Ucraina și Federația Rusă, doi dintre cei mai importanți parteneri comerciali ai țării noastre. Acest fapt ridică și mai mult costurile investiționale și diminuează dorința businessului de a face investiții economice de lungă durată și astfel dezvoltarea statului stagnează.

Mai mult, Republica Moldova dispune de o regiune separatistă și un conflict militar înghețat de mai multă vreme. În condițiile prezente, acest conflict riscă să escaladeze, iar țara se poate găsi într-un război. Respectiv, cât durează războiul în Ucraina, Moldova are un risc de afaceri foarte mare ce diminuează atât dorința antreprenorilor locali cât și a celor străini de a dezvolta activități de afaceri. Competitivitatea economică astfel este serios afectată. Un al treilea factor ce reduce nivelul de competitivitate al țării este nivelul redus al sănătății. Statul dispune de o rețea învechită de spitale și puncte de control al sănătății. Plus la aceasta, statul este afectat de un nivel ridicat de emigrare al tinerilor apti de muncă ce duce nemijlocit la îmbătrânirea populației la nivel general. În această situație, țara pierde cea mai importantă resursă economică și anume populația, fapt ce diminuează pe

termen de lungă durată nivelul de competitivitate prin diminuarea atractivității țării pentru investiții străine, cât și locale.

Al patrulea factor, care este legat de al treilea, este capacitatea redusă de inovare economică al țării având în vedere faptul că emigrează atât resursele de muncă, cât și capitalul uman, oamenii capabili să genereze noi idei și să le aplice în procesele economice. Astfel, economia țării riscă să piardă o sursă importantă de creștere economică și anume cea legată de inovații, poate aspectul cel mai important al dezvoltării economice. Al cincilea factor, cel mai fundamental, sunt instituțiile. Nivelul de eficiență birocratică al țării este foarte redus. Birocrația este foarte ridicată, iar antreprenorii, în special cei mici și mijlocii care nu își permit să aibă protecție politică spre exemplu, suferă foarte mult. Fiecare aspect de activitate al lor poate fi influențat de funcționarii publici care dispun de atribuții considerabile. Astfel, se creează un precedent și un câmp fertil pentru creșterea corupției și extorcării de bani din antreprenori. Prin urmare, oamenii sunt descurajați să întreprindă activități productive și se stimulează emigrarea.

Din acest punct de vedere, se poate menționa că se pierde activități productive considerabile, fiindcă mii de cetățeni sunt descurajați, chiar de la bun început, să dezvolte afaceri atunci când știu că vor fi forțați să facă față aparatului birocratic, multitudinii de proceduri și de perfectări de hârtii, permise, etc. Într-o societate cum este cea a Republicii Moldova, unde antreprenoriatul nu are înrădăcinare tradițională, prezența birocratică excesivă este foarte dăunătoare. Astfel, pentru un cetățean devine mai simplu să plece în străinătate să câștige 1200 de euro, spre exemplu, la o muncă necalificată decât să dezvolte o mică întreprindere locală ce i-ar aduce același venit. Rolul birocrăției excesive în diminuarea competitivității economice nu trebuie în nici un caz subestimat.

Dintre punctele relativ forte a competitivității economice a țării sunt: în primul rând accesul la piața Uniunii Europene prin intermediul Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare. Acest fapt constituie un avantaj mare pentru economia noastră, ce ar putea impulsiona considerabil dezvoltarea țării. Însă, sunt necesare politici de reformare, inclusiv cele ce se referă la debirocrațizarea statului. Accesul la piața unică europeană compensează un alt dezavantaj al Republicii Moldova și anume piața locală mică din punct de vedere economic. Mai mult de atât, cooperarea strânsă a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană deschide oportunități imense în ceea ce privește asigurarea unui mediu regulatoriu prielnic și posibilitățile de finanțare a proiectelor infrastructurale ce sunt deosebit de costisitoare. Astfel, Uniunea Europeană reprezintă un partener strategic de dezvoltare al țării care poate impulsiona consolidarea instituțiilor și infrastructurii, fapt ce ar duce la reducerea costurilor operaționale ale antreprenorilor.

Un alt factor avantajos este nivelul de penetrare a tehnologiilor digitale, în special în orașele mari precum este Chișinău. Acest fapt creează un câmp fertil pentru dezvoltarea proiectelor inovatoare și a businessului tehnologic. Prin urmare, Republica Moldova își poate dezvolta nivelul de competitivitate prin crearea clusterelor economice focusate pe tehnologiile digitale. Companiile

tehnologice pot fi interesate de oportunitățile de afaceri și de infrastructură tehnologică relativ bună, precum și de forță de muncă relativ calificată.

Republica Moldova dispune de resurse economice limitate, astfel și reziliența ei economică este relativ mică. Alți factori ce determină un nivel de reziliență economică mică al țării includ: productivitatea redusă. Muncă este relativ neproductivă în cadrul economiei. Acest fapt este influențat atât de nivelul redus de uz al mașinărilor și tehnologiilor în cadrul agriculturii și industriei, cât și de nivelul redus de pregătire tehnică a muncitorilor, fapt condiționat de un nivel slab al educației profesionale. Al doilea factor este legat de riscurile politice legate de conflictul din Ucraina. Există riscuri militare mari ce pot schimba în mod imprezvizibil situația economică, politică și socială din cadrul țării. În acest context, reziliența economică a țării depinde mult de nivelul de sprijin financiar pe care țara îl poate primi de la partenerii economici, în special de la Uniunea Europeană.

Al treilea factor ce influențează reziliența economică a țării sunt riscurile naturale, și anume riscurile climatice, și mai puțin cele seismice. Deși riscurile seismice sunt foarte distructive, ele nu sunt destul de reprezentative pentru Republica Moldova. Unicul focar de cutremure este cel de la Vrancea, ce poate cauza cutremure cu o magnitudine de 6-7 grade pe scara Richter. În același timp, Republica Moldova este o țară care este foarte vulnerabilă din punct de vedere al riscurilor climatice, în special în ceea ce ține de sectorul agricol. Rețeaua de irigație este învechită sau chiar inexistentă pe majoritatea câmpurilor agricole. Acest fapt face ca periodic sectorul agricol și, respectiv, toată economia să fie grav afectate din cauza secetelor.

Astfel, creșterea economică a țării devine strâns legată de ciclurile climatice. În această privință, guvernul țării trebuie să întreprindă măsuri de consolidare a sistemului de irigații. Trebuie să se sublinieze că unele zone ale țării pot fi afectate de inundații. Pentru aceste localități, guvernul trebuie să întreprindă măsuri speciale. Un alt factor ce diminuează reziliența economică a țării este infrastructură învechită, și deseori ce se află într-o stare deplorabilă. Aceasta mărește costurile de afaceri ale mediului antreprenorial și prin urmare reduce nivelul disponibilității resurselor financiare pentru investiții. Ca rezultat al competitivității economice reduse și a rezilienței economice modeste, securitate economică a Republicii Moldova este destul de mică.

Recomandări pentru Guvernul Republicii Moldova în baza concluziilor tezei:

- Simplificarea procedurilor de înregistrare și de operare ale afacerilor.
 - Eliminarea controalelor nemotivate ale organelor de resort asupra antreprenorilor. Acest fapt trebuie să elibereze businessul, în special, businessul mic și mijlociu de presiune administrativă. Plus, eliminarea controalelor nemotivate trebuie să descurajeze așa numita corupție mică. Relațiile mediul de afaceri – stat trebuie să fie bazate pe proceduri și principii simple și clare.

- Deoarece cultura corporativă este foarte slabă în țară, trebuie să se pună accent pe activitatea individuală și pe businessul mic. Având în vedere că resursele acestor categorii de antreprenori sunt foarte limitate, și deseori ei nu au angajați, interferența statului în activitatea lor trebuie să fie minimă.
- Reducerea numărului de angajați din sectorului public.
 - Taxele pentru mediul de afaceri trebuie să fie minime. Pentru a contrabalansa bugetul public, trebuie efectuată optimizarea numărului de angajați din sectorul public. Aceștia trebuie să fie motivați să se alăture sectorului de afaceri fie ca antreprenori sau angajați.
 - Reducerea deficitului bugetar, optarea pentru o politică monetară balansată, descreșterea nivelului de îndatorare. Aceste măsuri sunt importante pentru reziliența economică.
 - Efectuarea reformei teritorial-administrative. Numărul de primării este foarte mare comparativ cu numărul populației și potențialul tehnologic de administrare. Acest număr mare duce la cheltuieli ineficiente și stagnare economică.
- Promovarea comerțului exterior și a investițiilor străine prin crearea de parteneriate cu alte țări și organizații internaționale.
 - Restructurarea sectorului de producere după principiul avantajelor comerciale comparative, dar, și dezvoltarea domeniilor ce înregistrează valoare adăugată ridicată.
- Sprijinirea integrării europene a țării prin îndeplinirea reformelor necesare și promovarea valorilor europene în societate și îmbunătățirea accesului la servicii medicale de calitate pentru toți cetățenii. Modernizarea infrastructurii medicale.
- Eradicarea corupției la toate nivelele și promovarea inovației și a tehnologiilor de vârf.
- Creșterea transparenței financiare în sectorul public. Îmbunătățirea eficienței cheltuielilor publice.
- Îmbunătățirea infrastructurii
 - Ameliorarea infrastructurii rutiere pentru a reduce costurile de transport.
 - Reorganizarea căilor ferate, investiții în vagoane de tip container. Calea ferată trebuie să fie integrată în lanțurile logistice Marea Neagră-Dunăre-Marea Baltică.

Viitoarele direcții de cercetare:

1. Analiza în detaliu a rolului sistemului educațional în sporirea competitivității și rezilienței economice a Republicii Moldova.
2. Analiza în detaliu a rolului politicii externe a Republicii Moldova în sporirea securității politice și economice a țării având în vedere încadrarea în arhitectura globală și regională a securității internaționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Aidt, Toke S (2003). "Economic analysis of corruption: a survey." *The Economic Journal* 113, no. 491: F632-F652.
2. Aiginger, Karl (2006). "Revisiting an evasive concept: Introduction to the special issue on competitiveness." *Journal of Industry, Competition and Trade* 6, no. 2: 63-66.
3. Belostecinic, G. (2006). Calitatea, productivitatea și evaluarea competitivității întreprinderii. *Economica*, 55(3), 5-12.
4. Belostecinic, G., & Guțu, C. (2008). Competitivitatea economică în contextul dezvoltării durabile a Republicii Moldova. *Economica*, 62(2), 73-87.
5. Belostecinic, G., & Jomir, E. (2023). Marketingul digital—o nouă etapă în evoluția conceptului modern de marketing. *Economica*, 123(1), 7-22.
6. Belostecinic, G., Chistruga, B., Iliadi, G., Guțu, C., Movilă, I., & Baltag, G. (2014). Competitivitatea și creșterea economică în contextul economiei bazate pe cunoaștere, integrării regionale și europene. *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 32(1), 11-16.
7. Belostecinic, Grigore (2016). Investițiile - suport în dezvoltarea competitivității în condițiile globalizării. In: Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare, Ed. 3, 22-23 decembrie 2016, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2016, Ediția 3, pp. 14-20.
8. Belostecinic, Grigore, & Duca, Dragoș (2016). Economia cunoașterii ca sursă de creștere economică sustenabilă. In: *25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic*, 23-24 septembrie 2016, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2016, Vol.1, pp. 23-25. ISBN 978-9975-75-834-5.
9. Belostecinic, Grigore, Guțu, Corneliu, Bragoi, Diana (2020). Competitiveness of the Republic of Moldova: some trends and challenges= Competitivitatea Republicii Moldova: unele tendințe și provocări. In: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii* [online]: culegere de articole științifice: conf. șt. intern., 25-26 sept. 2020. Chișinău: ASEM, 2020, pp. 40-51. e-ISBN 978-9975-75-985-4.
10. Belostecinic, Grigore, Serotila, Igor, Duca, Maria (2021). Perspectives on the future of higher education. In: *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 2021, nr. 1(21), pp. 105-114. ISSN 2158-3595. DOI: 10.33423/jhetp.v21i1.4041
11. Bound, John, and Sarah Turner (2002). "Going to war and going to college: Did World War II and the GI Bill increase educational attainment for returning veterans?." *Journal of labor economics* 20, no. 4: 784-815.
12. Callen, Michael, and James D. Long (2015). "Institutional corruption and election fraud: Evidence from a field experiment in Afghanistan." *American Economic Review* 105, no. 1: 354-8
13. Campante, Filipe R., and Quoc-Anh Do (2014). "Isolated capital cities, accountability, and corruption: Evidence from US states." *American Economic Review* 104, no. 8: 2456-81.
14. Delgado, Mercedes, Christian Ketels, Michael E. Porter, and Scott Stern (2012). *The determinants of national competitiveness*. No. w18249. National Bureau of Economic Research, 2012. Accessat de pe: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w18249/w18249.pdf în data de: 09.05.2022.
15. Di Caro, Paolo (2017). "Testing and explaining economic resilience with an application to Italian regions." *Papers in Regional Science* 96, no. 1: 93-113.
16. Ferraz, Claudio, and Frederico Finan (2011). "Electoral accountability and corruption: Evidence from the audits of local governments." *American Economic Review* 101, no. 4: 1274-1311.
17. Fetzer, Thiemo, Pedro C. L. Souza, Oliver Vanden Eynde, and Austin L. Wright. (2021). "Security Transitions." *American Economic Review*, 111 (7): 2275-2308.
18. FMI (2021). Fondul Monetar Internațional. Disponibil la: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/October/download-entire-database>. Accesat în data de 18.06.2022.
19. Fotea, A. C., & Guțu, C. (2016). Historical and theoretical framework of the relation between higher education institutions and the process of regional economic development. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 4(1), 23-42.
20. Fowlie, Meredith, Michael Greenstone, and Catherine Wolfram (2015). "Are the non-monetary costs of energy efficiency investments large? Understanding low take-up of a free energy efficiency program." *American Economic Review* 105, no. 5: 201-04.
21. Goldberg, Matthew S (2018). "Casualty rates of US military personnel during the wars in Iraq and Afghanistan." *Defence and Peace Economics* 29, no. 1: 44-61.

22. Hallegatte, Stephane (2014). "Economic resilience: definition and measurement." *World Bank Policy Research WP* (2014). Disponibil la: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/18341>. Accesat pe 14.05.2022.
23. Hochman, Gal, and Govinda R. Timilsina (2017). "Energy efficiency barriers in commercial and industrial firms in Ukraine: An empirical analysis." *Energy Economics* 63: 22-30.
24. Jomir, Eudochia & Belostecinic, Grigore (2022). Educația și cercetarea universitară ca factor de ameliorare a securității naționale. In: *The Collection. : Economic security in the context of sustainable development*, 17 decembrie 2021, Chisinau. Chișinău: ASEM, 2022, 2, pp. 45-50. ISBN 978-9975-155-73-1.
25. Maiseyenko Yauhen (2012): "Asigurarea securității economice a grupărilor de state regionale interstatale." Teza pentru gradul de doctor habilitat în Economie. ASEM, Chișinău, 2012.
26. Martin, Ron, and Peter Sunley (2015). "On the notion of regional economic resilience: conceptualization and explanation." *Journal of Economic Geography* 15, no. 1: 1-42.
27. Miguel, Edward, Shanker Satyanath, and Ernest Sergenti (2004). "Economic shocks and civil conflict: An instrumental variables approach." *Journal of Political Economy* 112, no. 4: 725-753.
28. Modica, Marco, and Aura Reggiani (2015). "Spatial economic resilience: overview and perspectives." *Networks and Spatial Economics* 15, no. 2: 211-233.
29. Munteanu, Corneliu (2016). "Asigurarea Securității Economice Durabile a Republicii Moldova în Procesul Asocierii La Uniunea Europeană". Teză de doctor în științe economice. ASEM, Chișinău, 2016.
30. Palmer, Karen, and Margaret Walls (2015). "Limited attention and the residential energy efficiency gap." *American Economic Review* 105, no. 5: 192-95.
31. Persson, Torsten (2002). "Do political institutions shape economic policy?." *Econometrica* 70, no. 3: 883-905.
32. Porter, Michael E (1990). "The Competitive Advantage of Nations". *Harvard Business Review* 68, no. 2: 84-85.
33. Saastamoinen, Antti, and Timo Kuosmanen (2014). "Is corruption grease, grit or a gamble? Corruption increases variance of productivity across countries." *Applied Economics* 46, no. 23: 2833-2849.
34. Silve, Arthur, and Thierry Verdier (2018). "A theory of regional conflict complexes." *Journal of Development Economics* 133: 434-447.
35. Trebbi, Francesco, and Eric Weese (2019). "Insurgency and small wars: Estimation of unobserved coalition structures." *Econometrica* 87, no. 2: 463-496.
36. World Economic Forum (2010), Global Competitiveness Report 2010-2011. Geneva, 2010. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf. ISBN-13: 978-92-95044-87-6
37. World Economic Forum (2013), Global Competitiveness Report 2013-2014. Geneva, 2013. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf. ISBN-13: 978-92-95044-73-9
38. World Economic Forum (2014), Global Competitiveness Report 2014-2015. Geneva, 2014. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. ISBN-13: 978-92-95044-98-2
39. World Economic Forum (2015), Global Competitiveness Report 2015-2016. Geneva, 2015. https://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf. ISBN-13: 978-92-95044-99-9
40. World Economic Forum (2016), Global Competitiveness Report 2016-2017. Geneva, 2016. https://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf. ISBN-13: 978-1-944835-04-0
41. World Economic Forum (2017), Global Competitiveness Report 2017-2018. Geneva, 2017. <https://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>. ISBN-13: 978-1-944835-11-8
42. World Economic Forum (2018), Global Competitiveness Report 2018. <https://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>. ISBN-13: 978-92-95044-76-0
43. World Economic Forum (2019), Global Competitiveness Report 2019. https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf. ISBN-13: 978-2-940631-02-5
44. World Economic Forum (2020), Global Competitiveness Report 2020. How Countries are Performing on the Road to Recovery. https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf. ISBN 978-2-940631-17-9.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Lista lucrărilor științifice la tema tezei/lucrării de sinteză

Creșterea Competitivității și Rezilienței Economice a Republicii Moldova ca Factori de Consolidare a Securității Economiei Naționale

ale dlui/dnei **Augustin IGNATOV**
(numele, prenumele)

Doctorand, Academia de Studii Economice din Moldova
(titlul, funcția, instituția în care activează)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

1. **IGNATOV, Augustin. Entrepreneurial performance of the European Union—pivot of its economic security.** În: *New Medit: Mediterranean Journal of Economics, Agriculture and Environment= Revue Méditerranéenne d'Economie Agriculture et Environment*, 2020, Italy, Volumul 19, Nr. 2, pp.113-131, ISSN 1594-5685/1120-6403, ISSN (online) 2611-1128, 1,72 c.a.

Disponibil: <https://newmedit.iamb.it/2020/06/19/entrepreneurial-performance-of-the-european-union-pivot-of-its-economic-security/>

2. **IGNATOV, Augustin. Analysis of the energy security of the European Union and the related policy framework.** În: *Global Economy Journal*, April, 2020, Volumul 20, Nr.1, pp.2050005-1 – 2050005-27, ISSN: 2194-5659, ISSN (online): 1553-5304, 1,73 c.a.

Disponibil: <https://www.worldscientific.com/doi/epdf/10.1142/S2194565920500050>

3. **IGNATOV, Augustin. Entrepreneurial innovation—Key to a sustainable and competitive European Union.** În: *International Journal of Euro-Mediterranean Studies*, 2019, Slovenia, Volumul 12, Nr. 1, pp.33-67, ISSN 1855-3362, ISSN (online) 2232-6022, 1,68 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/89095

4. **IGNATOV, Augustin. Analyzing the determinants of the European union's regional economic development.** În: *Global Economy Journal*, March, 2019, Volumul 19, Nr. 01, pp. 1950002-1 – 1950002-27, ISSN: 1524-5861, ISSN (online): 1553-5304, 1,75 c.a. Disponibil: <https://www.worldscientific.com/doi/abs/10.1142/S2194565919500027?journalCode=gej>

5. **IGNATOV, Augustin. Analysis of the dynamics of the European economic security in the conditions of a changing socio-economic environment.** În: *New Medit: Mediterranean Journal of Economics, Agriculture and Environment= Revue Méditerranéenne d'Economie Agriculture et Environment*, 2019, Volumul 18, Nr.2, pp.15-38, ISSN 1594-5685/1120-6403, ISSN (online) 2611-1128, 2,09 c.a.

Disponibil: <https://newmedit.iamb.it/2019/06/15/analysis-of-the-dynamics-of-the-european-economic-security-in-the-conditions-of-a-changing-socio-economic-environment/>

6. **IGNATOV, Augustin. Governance Efficiency, Economic Security And Federalisation. The European Union At Crossroads—Is It Time For Consolidation?.** În: *Global Economy Journal*, March, 2019, Volumul 19, Nr.1, pp.1950003-1 – 1950003-29, ISSN: 1524-5861, ISSN (online): 1553-5304, 2,01 c.a.

Disponibil: <https://www.worldscientific.com/doi/abs/10.1142/S2194565919500039>

7. **IGNATOV, Augustin. Entrepreneurial innovation: the European Union perspective.** În: *Review of Economic Perspectives*, 2018, Volumul 18, Nr.2, pp.137-154, ISSN 1213-2446, ISSN (online) 1804-1663, 1,33 c.a. Disponibil: <https://sciendo.com/article/10.2478/revecp-2018-0008>

8. **IGNATOV, Augustin. Analysing European economic competitiveness through the prism of economic innovation.** În: *European Competition Journal*, 2018, Volumul 14, Nr.2-3, pp.248-277, ISSN: 1744-1056, ISSN (online): 1757-8396, 1,85 c.a.

Disponibil: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17441056.2018.1499273>

9. **IGNATOV, Augustin. Regional development discrepancies in the Eastern European Union analysed through the prism of growth determinants.** În: *Global economy journal*, 2018, Volumul 18, Nr.4, pp.1-18, ISSN: 1524-5861, ISSN (online): 1553-5304, 1,82 c.a.

Disponibil: https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/gej-2018-0078/html?casa_token=QZYurZKtNzwAAAAA:dJjppqXuLDXh1YsRkLX9rzDcc_vkQhZjZucAkEqH6b2zt_sDQaaih9WLCmrAU1oODKCTibQx3

10. **IGNATOV, Augustin.** *Towards a confident Europe: Fostering European foreign policy as a premise to enhanced European economic security & competitiveness.* În: *Global Economy Journal*, Volumul 18, Nr.3, pp.1-13, ISSN: 1524-5861, ISSN (online): 1553-5304, 1,73 c.a. Disponibil: https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/gej-2018-0048/html?lang=de&casa_token=aIJ0YG5CDPUAAAAA:f-3yNnkuQ6d9iWtR1aa1DcodeH1z3rBtop5HQnNZykhxz-E7VOcYkgI-Jj_qOIPf-LI6ARu

11. CRUDU, Rodica, SIRBU, Olesea, **IGNATOV, Augustin.** *Central European Free Trade Agreement: did the initiative prove its commitments?.* În: *Eastern Journal of European Studies*, 2018, Volumul 9, Nr.1, pp.45-62, ISSN: 2068-651X, ISSN (online) 2068-6633, 1,16 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/79462

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

12. **IGNATOV, Augustin.** *Institutional Efficiency, Entrepreneurship, and the Premises Of Economic Development In The Eastern European Countries.* În: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Studia Oeconomica*, 2019, Volumul 64, Nr.2, pp.12-32, ISSN: 1220-0506, ISSN (online): 2065-9644, 1,53 c.a. (Bazele de date: EBSCO; Ulrich's Periodicals Director). Disponibil: <https://sciendo.com/article/10.2478/subboec-2019-0007>

13. **IGNATOV, Augustin.** *Entrepreneurship and Bureaucracy: Impact upon Innovation and Economic Competitiveness of the European Union.* În: *Romanian Economic Journal*, 2019, Volumul XXII, Nr.72, pp.36-59, ISSN 1454-4296, ISSN (online) 2286-2056, 1,58 c.a. (Bazele de date: EBSCO; DOAJ; Ulrich's Periodicals Director). Disponibil: <http://www.rejournal.eu/article/entrepreneurship-and-bureaucracy-impact-upon-innovation-and-economic-competitiveness>

14. **IGNATOV, Augustin.** *Liberalism-Key to Entrepreneurial and Innovation Success: Estonian Case Study.* În: *Romanian Economic Journal*, 2017, Volumul XX, Nr.66, 2017, pp.43-62, ISSN 1454-4296, ISSN (online) 2286-2056, 1,33 c.a. (Bazele de date: EBSCO; DOAJ; Ulrich's Periodicals Director; ERIH PLUS). Disponibil: <http://www.rejournal.eu/article/liberalism-key-entrepreneurial-and-innovation-success-estonian-case-study>

15. CRUDU, Rodica, SIRBU, Olesea, **IGNATOV, Augustin.** *The Role of EU Innovation Policies in the Sustainable Development of the Energy Sector.* În: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Studia Oeconomica*, 2017, Volumul 62, Nr.2, pp.3-19, ISSN: 1220-0506, ISSN (online): 2065-9644, 1,2 c.a. (Bazele de date: EBSCO; Ulrich's Periodicals Director) Disponibil: <https://sciendo.com/article/10.1515/subboec-2017-0006>

16. SIRBU, Olesea, CRUDU, Rodica, **IGNATOV, Augustin.** *European initiatives for a competitive economy in a globalised world-Entrepreneurial innovation as a pivotal stake.* În: *Eastern European Journal for Regional Studies (EEJRS)*, 2018, Volumul 4, Nr.1, pp.47-66, ISSN 2537-6179, ISSN (online) 1857-436X, 1,35 c.a. (Baza de date: DOAJ) Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/75141/cerif

17. CRUDU, Rodica, **IGNATOV, Augustin.** *The advantages and impediments in fostering Republic of Moldova-the European Union economic cooperation.* În: *Center for Studies in European Integration Working Papers Series*, Nr.5, 2017, pp.6-15, ISSN (online) 2537-6187, 0,8 c.a. (Baza de date: DOAJ). Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/56682

18. CRUDU, Rodica, **IGNATOV, Augustin.** *The Role of the European Union in the Consolidation of Market Economy in the Republic of Moldova.* În: *Eastern European Journal for Regional Studies (EEJRS)*, 2017, Volumul 3, Nr.1, pp.14-23, ISSN 2537-6179, ISSN (online) 1857-436X, 0,44 c.a. (Baza de date: DOAJ). Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/54211

19. **IGNATOV, Augustin.** *European Energy Integration In East European Countries: Real Necessity To Assure Fair Market Prices For Energy Resources.* În: *Centre for European Integration Studies Working Papers*, 2016, Nr.1, pp.31-44, ISSN (online) 2537-6187, 0,84 c.a. (Baza de date: DOAJ). Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/56700

20. SIRBU, Olesea, **IGNATOV, Augustin,** CRUDU, Rodica. *Innovation policies and entrepreneurship in the Baltic States-key to European Economic success.* În: *Eastern European Journal for Regional Studies*

(*EEJRS*), 2017, Volumul 3, Nr.2, pp.68-81, ISSN 2537-6179, ISSN (online) 1857-436X, 0,98 c.a. (Baza de date: DOAJ). Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/59947

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

21. CRUDU, Rodica, **IGNATOV, Augustin**. *Rolul politicilor de inovare în dezvoltarea economică durabilă a UE*. În: *Revista Economica*, 2016, ASEM, Nr.98(4), pp.71-87, ISSN 1810-9136, 1,55 c.a. (Baza de date: DOAJ), categoria B. Disponibil: <https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/260>

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

22. **IGNATOV, Augustin**. *Economic development in the Eastern Europe – determinants and discrepancies*. În: Conferința Științifică Internațională „Creșterea economică în condițiile globalizării” din 12-13 octombrie 2022, Ediția 16, Vol.1, Chisinau, Moldova, INCE, 2022, pp.215-236, ISBN 978-9975-3583-7-8, 1,69 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170663

23. **IGNATOV, Augustin**. *Entrepreneurial competitiveness: comparative analysis between the Republic of Moldova and other eastern european nations*. În: Conferința Științifică Internațională „Development Through Research and Innovation” din 26 august 2022, Ediția 3, 2022, Chișinău, ASEM, 2022, pp.6-25, ISBN 978-9975-3590-5-4, 1,85 c.a..

Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/2441/AUGUSTIN%20IGNATOV_CONF%20AUGUST%202022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

24. **IGNATOV, Augustin**. *Governance efficiency - essential condition to foster entrepreneurial competitiveness. Case of the Republic of Moldova*. În: Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii” din 23-24 septembrie 2022, Ediția XXVI, Chișinău, Republica Moldova, ASEM, 2022, pp.128-147, ISBN 978-9975-155-93-9, ISBN 978-9975-3590-6-1 (PDF), 1,66 c.a. Disponibil: <https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/2593>

25. **IGNATOV, Augustin**. *Strengthening European economic security through consolidating economic cohesion and the strategic socio-economic positions in terms of governance efficiency*. În: Conferința Științifică Internațională „Știința politică și administrativă: provocări globale, soluții locale” din 13 noiembrie 2020, Chișinău, 2021, pp.413-433, ISBN 978-9975-3459-7-2, 1,86 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/144210

26. **IGNATOV, Augustin, CRUDU, Rodica**. *The influence of international economic migration upon the economy of the Republic of Moldova*. În: Conferința Științifică Internațională „EU – a space of opportunities and challenges” din 28 aprilie 2017, Chișinău, 2017, pp.57-75, ISBN 978-9975-3129-6-7, 0,6 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/139939

27. **CRUDU, Rodica, IGNATOV, Augustin**. *Innovative Entrepreneurship Policy-the European Union Case*. În: Conference Proceedings „Fostering Knowledge Triangle in Moldova” 23-24 March 2017, Academy of Economic Studies of Moldova, Chisinau, 2017, pp.111-120, ISBN 978-9975-3129-7-4, 0,97 c.a. Disponibil: http://www.toknowpress.net/ISBN/978-9975-3129-7-4/Triangle%20proceedings_Final%20%20CD.pdf

28. **CRUDU, Rodica, IGNATOV, Augustin**. *The Role of EU Financing in the Industrial Development of EU New Member States*. În: Conferința Științifică Internațională „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic” din 23-24 septembrie 2016, Chișinău, Republica Moldova, ASEM, 2016, Vol.3, pp.63-70, ISBN 978-9975-75-836-9, 0,67 c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/61662

5. Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice

29. **IGNATOV, Augustin**. *The role of social media in enhancing the modern market relations*. În: *CES Working Papers*, Volumul 11, Nr.1, 2019, pp.35-54, ISSN 2067 – 7693, 1,49 c.a. Disponibil: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2019_XI_1.htm

30. **CRUDU, Rodica, IGNATOV, Augustin**. *Can the Experience of Visegrad Countries Help Moldova to Integrate in the European Union?* În: *Studii Europene*, Nr.7, 2016, pp.85-111, Chișinău, ISSN 2345-1041, 0,89 c.a.

ADNOTARE

Ignatov Augustin, Creșterea Competitivității și Rezilienței Economice a Republicii Moldova ca Factori de Consolidare a Securității Economiei Naționale, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2023.

Structura tezei: structura tezei este următoarea: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (196 titluri), 141 de pagini de text de bază, 54 tabele, 8 figuri, 63 de ecuații economice și 6 anexe. Rezultatele științifice au fost publicate în cadrul a 30 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: competitivitate, reziliență, securitate, antreprenoriat, eficiență instituțională, investiții, capital fizic, capital uman.

Domeniul de studiu: studii economice.

Scopul lucrării: Acest studiu are ca scop fundamental definirea unui cadru strategic național al securității economice a Republicii Moldova și al instrumentelor relevante care pot fi abordate prin politici guvernamentale pentru a favoriza dezvoltarea și standardele de viață a populației. Mai mult de atât, cercetarea dezvoltă o analiză aprofundată a relației dintre competitivitatea și reziliența economică a Republicii Moldova ca factori determinativi a securității economice în contextul schimbărilor regionale și globale prin aplicarea unei cercetări economice riguroase fundamentată pe considerente teoretice, metodologice și practice relevante și comprehensive.

Obiectivele cercetării: Obiectivele specifice sunt: 1. stabilirea cadrului conceptual-teoretic cu referință la securitatea economică; 2. identificarea principalelor schimbări regionale și globale, dar și estimarea potențialului impact al acestora asupra securității economice a țării; 3. evaluarea competitivității economice a Republicii Moldova prin intermediul mai multor factori, atenție deosebită fiind acordată mediului de afaceri, capacităților antreprenoriale și inovaționale ca fundament al competitivității; 4. asigurarea unui fundament statistic, matematic și econometric care ar facilita înțelegerea dependenței dintre competitivitate și reziliență, pe de o parte, și securitate economică, pe de alta parte; 5. analiza principalelor măsuri care pot fi întreprinse pentru ridicarea competitivității și rezilienței economice a țării în contextul schimbărilor identificate.

Noutatea și originalitatea științifică: cercetarea abordează corelația dintre competitivitate, reziliență și securitate economică prin prisma mediului de afaceri și capacităților acestuia de a dezvolta activități productive pentru satisfacerea nevoilor cetățenilor și ale antreprenorilor parteneri, fie locali sau externi. La fel, studiul dezvoltă un cadru sistemic care analizează mecanismele de interacțiune dintre diverși factori decizionali și influența acestora asupra mediului antreprenorial și a performanței acestuia. Originalitate lucrării se reflectă prin modul comprehensiv sau de sistem de analiză a interdependenței dintre multitudinea de factori socio-economici, politici și geo-politici și impactul lor asupra potențialului de creștere al economiei naționale în general și al mediului de afaceri în particular.

Implementarea rezultatelor științifice se atestă prin două certificate de implementare obținute de la Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova și de la „Export Partners” SRL (Gateway&Partners Moldova).

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării: se rezumă la faptul că se identifică factorii principali care afectează performanța economică a mediului de afaceri din Republica Moldova, exprimată prin nivelul de competitivitate și reziliență economică ale acestuia. Mai mult de atât, se dezvoltă un cadru de analiză sistemică al securității economice a țării care abordează ca factor primordial eficiența antreprenorială. În baza acestei analize de sistem se pot dezvolta politici economice care să încurajeze dezvoltarea sustenabilă a economiei naționale. În acest context, atenția principală se acordă capacității businessului autohton de a concura eficient pentru piețele locale și cele internaționale, dar în același timp de a rezista șocurilor economice ciclice sau de caracter imprevizibil.

ANNOTATION

Ignatov Augustin, Increasing the Competitiveness and Economic Resilience of the Republic of Moldova as Factors to Consolidate the Security of the National Economy, doctoral thesis in economic sciences, Chisinau, 2023.

Thesis structure: the structure of the thesis is as follows: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (196 titles), 141 pages of base text, 54 tables, 8 figures, 63 econometric equations and 6 appendices. The scientific results were published in 30 scientific papers.

Keywords: competitiveness, resilience, security, entrepreneurship, institutional efficiency, investments, physical capital, human capital.

Field of study: economic studies.

The purpose of the paper: this study has as its fundamental purpose the definition of the economic security of the Republic of Moldova and of the relevant instruments that can be applied through government policies to favor the development and living standards of the population. Moreover, the research develops an in-depth analysis of the relationship between the competitiveness and economic resilience of the Republic of Moldova as determining factors of economic security in the context of regional and global changes by applying rigorous economic research based on relevant and comprehensive theoretical, methodological and practical considerations.

Research objectives: 1. establishing the conceptual-theoretical framework with reference to economic security; 2. identifying the main regional and global changes and estimating their potential impact on the economic security of the country; 3. evaluation of the economic competitiveness of the Republic of Moldova by means of several factors, special attention being paid to the business environment, entrepreneurial and innovative capacities as the foundation of competitiveness; 4. providing a statistical, mathematical and econometric foundation that would facilitate the understanding of the dependence between competitiveness and resilience, on the one hand, and economic security, on the other; 5. analysis of the main measures that can be taken to increase the competitiveness and economic resilience of the country in the context of the identified changes.

Scientific novelty and originality: the research addresses the correlation between competitiveness, resilience and economic security through the lens of the business environment and its capacities to develop productive activities to meet the needs of citizens and partner entrepreneurs, whether local or foreign. Likewise, the study develops a systemic framework that analyzes the interaction mechanisms between various decision-making factors and their influence on the entrepreneurial environment and its performance. The originality of the work is reflected by the comprehensive or system analysis of the interdependence between the multitude of socio-economic, political and geo-political factors and their impact on the growth potential of the national economy in general and the business environment in particular.

The implementation of the scientific results is certified by two implementation certificates obtained from the Chamber of Commerce and Industry of the Republic of Moldova and from "Export Partners" SRL (Gateway&Partners Moldova).

The theoretical significance and the applied value of the paper: it boils down to the fact that the main factors that affect the economic performance of the business environment in the Republic of Moldova are identified. Moreover, a framework for systemic analysis of the country's economic security is developed that addresses entrepreneurial efficiency as a primary factor. Based on this system analysis, economic policies can be developed to encourage the sustainable development of the national economy.

АННОТАЦИЯ

**Игнатюв Августин, "Повышение конкурентоспособности и экономической устойчивости Республики Молдова как факторы укрепления безопасности национальной экономики".
Докторская диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 521.02 Мировая экономика и международные экономические отношения, Кишинев, 2023.**

Структура диссертации: диссертация содержит: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография (196 наименований), 141 страница основного текста, 54 таблицы, 8 рисунков, 63 эконометрических уравнения и 6 приложений. Научные результаты опубликованы в 30 научных работах.

Ключевые слова: конкурентоспособность, устойчивость, безопасность, предпринимательство, институциональная эффективность, инвестиции, физический капитал, человеческий капитал.

Область исследования: экономические исследования.

Цель исследования: основной целью данного исследования является определение экономической безопасности Республики Молдова и соответствующих инструментов, которые могут быть применены посредством государственной политики в целях содействия развитию и повышению уровня жизни населения. Кроме того, исследование развивает углубленный анализ взаимосвязи между конкурентоспособностью и экономической устойчивостью Республики Молдова как определяющих факторов экономической безопасности в контексте региональных и глобальных изменений путем применения экономических исследований, основанных на релевантных и всеобъемлющих теоретических, методологических и практических соображениях.

Задачи исследования: 1. создание концептуально-теоретической базы экономической безопасности; 2. выявление основных региональных и глобальных изменений и оценка их потенциального влияния на экономическую безопасность страны; 3. оценка экономической конкурентоспособности Республики Молдова по нескольким факторам, с акцентом на бизнес-среду, предпринимательство и инновационный потенциал как основе конкурентоспособности; 4. обеспечение статистической, математической и эконометрической основы, которая облегчила бы понимание зависимости между конкурентоспособностью и устойчивостью, с одной стороны, и экономической безопасностью, с другой; 5. анализ основных мер, которые могут быть приняты для повышения конкурентоспособности и экономической устойчивости страны в условиях выявленных изменений.

Научная новизна и оригинальность: исследование рассматривает взаимосвязь между конкурентоспособностью, устойчивостью и экономической безопасностью через призму бизнес-среды и ее возможностей развивать производственную деятельность для удовлетворения потребностей граждан и предпринимателей-партнеров, как местных, так и иностранных. Аналогичным образом, исследование разрабатывает системную основу, которая анализирует механизмы взаимодействия между различными факторами принятия решений и их влияние на предпринимательскую среду и ее эффективность. Оригинальность работы отражается в комплексном или системном анализе взаимозависимости множества социально-экономических, политических и геополитических факторов и их влияния на потенциал роста национальной экономики в целом и деловой среды в частности.

Теоретическая и практическая значимость работы: сводится к тому, что определены основные факторы, влияющие на экономические показатели бизнес-среды Республики Молдова. Кроме того, разработана основа системного анализа экономической безопасности страны, в которой эффективность предпринимательства рассматривается как основной фактор. На основе этого системного анализа можно разработать экономическую политику, способствующую устойчивому развитию национальной экономики.

Внедрение научных результатов подтверждено двумя сертификатами внедрения, полученных от Торгово-Промышленной Палаты Республики Молдова и от «Export Partners» SRL (Gateway&Partners Молдова).

IGNATOV AUGUSTIN

**CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ȘI REZILIENȚEI
ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA CA FACTORI DE
CONSOLIDARE A SECURITĂȚII ECONOMIEI NAȚIONALE**

**SPECIALITATEA: 521.02 – ECONOMIE MONDIALĂ; RELAȚII
ECONOMICE INTERNAȚIONALE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 21.11.2023
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.69

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 30 ex.
Comanda nr. 68

**Rezumatul a fost tipărit la Serviciul Editorial-Poligrafic al Academiei de Studii
Economice din Moldova**

**Str. Gavriil Bănulescu-Bodoni 61,
MD-2005, Chișinău, Republica Moldova**